

tydlighet och klarhet utvecklar han; det nämnde Expeditioner, utom andra skäl, äfwen på den grund att de nödvändigt måste höras till de i lagen omtalade "andra publika verk", äro förbundne till ett omedelsligt utgifwande af de acter som hos dem förwaras. Äfwen "det simplaste förstånd säger tydligt, att alla expeditioner, hvilka ifrån Stats expeditionerna utgå, och som för verkställigheten nödvändigt ifrån dem måste utgå, genom denna utvärdning förlorat all egenkap af från publiciteten freddadt Stadsrådsprotocoll eller enskild Statsråds handling" (s. 5).

Det har förut i detta blad varit omnämndt, att man år 1812 eller 1813 uppfann ett medel till att undandraga en act owillkorlig publicitet, derigenom att den bifogades statsrådets "protocoll," samt förklarades utgå en dertill hörande "handling." Herr Ramsström har i sin Wederläggning förswarat lagligheten af denna åtgärd, hvilken, consequent och klokt genomförd, snart skulle uppbåsa den dyrbaraste och för ett constitutionelt land wigtigaste delen af all offentlighet, den att kunna uppmärksamt följa regeringsärenderna. Det behöfdes, för att undan publiciteten rycka ett document, hvilket styrelsen icke wille till offentlighet utlemna, ej mer än att sagde document wid ett stadsråds sammanträde infordrades till påseende, granskning eller hwad skäl man wille begagna, och med desamma hörde det till statsrådets "handlingar," samt kunde nu undandragas offentliggörande. Det är icke swårt att inse, hwart en sådan grundsats, strängt genomförd, möjligen kunde leda.

Hörande denna fråga ådagalägger Frih. Ankerswärd, "att lagslistaren med statsrådets handlingar aldrig menat annat, än hwad som inom sifwa stadsrådet förefallit i anseende till beredandet af det beslut, som för allmänheten sällan kan få vara hemligt" (s. 5); samt "att af statsrådets handlingar inga andra än des protocoll kunna eller höras publiciteten undandragas." Härefter yttrar Friherren: "det skulle för min känsla af menligt värde, af medborgerlig frihet, bliwa det mest förfrossande ögonblick, om jag någonsin komme till den öfvertygelse, att Swenska folkets pluralitet delade den meningen, att man i Sverige icke ägde full rättighet att öfwer regeringsärenderna i allmänhet äga en öfvertygelse, och friheten att yttra den, wid det enda äfventyr som, af lagen, i anseende till

sättet möjligen kan vara stadgad; och jag skulle anse mig djupt förnebrad, både som tänkande wärde och som medborgare, i fall pluralitetens ömde me wore att det tillkommer endast Rikens Ständers Constitutions-Utskott att moraliter pröfwa och bedömma Styrelsens handlingar i allmänhet eller för något enskildt fall isynnerhet. Att bristande kännedom om Regeringens motiver skulle, som Herr Ramsström säger, gifwa anledningar till origtiga slutsatser, medgifwer jag gerna; men dertill är hemligheten ensamt wållande: en styrelse, som ärligt och öppet behandlar folket, äfventyrar fländer för de mistag hvilka äro oförljaktiga från människans naturen; men hon äfventyrar ej de mistledande underfördrag, hwartill bedrägeri och falskhet lemna anledning. Att rikens gerningar äro dagsens skam, sannas alltid; och jag tror därför att det är en illa sedd politik, om man i ett tidehvarf som wårt, söker att genom hemlighet reta en nyfikenhet, som nödvändigt måste tillfredsställas under en tid, då säkerligen, till det mindsta sagdt, lika mycket slutförmåga och lika mycket genomträngande förstånd finnes utom, som inom styrelserna" (s. 9, 10).

Herr Ramsström yrkade, det Sweriges konung, i kraft af 77 och 78 §. S. R. F. wore berättigad att "körtgifwa och försälja, utan att rikens ständers samtycke dertill erfordras" (Ewa l. c. s. 105), all annan kronans egendom utom fastigheter, således äfwen "rikets flotta och armeens hela material, om sådant wore des godtycke." Friherre Ankerswärd nekade detta på goda skäl; ty då konungen, enligt Hr Ramsströms eget begifwande, ej äger att försälja, ännu mindre kortstänka, icke engång ett obetydligt larkfiske, kan den fria dispositionens rätten så mycket mindre utsträckas till egendom af större värde. Och rikets flotta står säkerligen i ett kånbarare sammanhang med rikens ständers besättningsrätt, än en obetydlig fastighet. — För öfrigt bekänner Frih. öppet, det han icke sätter tro till uppgiften, att nya skepp af samma storlek som de försälda, skulle kunna uppbyggas och utredas, för lika om ej bättre pris än de afyttrade, "och det har varit för att öfvertyga sig om rättigheten häraf, som han sökt winna de upplysningar" (s. 14), han efterforskat i detta ämne.

(Forts. s. a. 9.)

Tidningarnes tackfägelse till den
inträffade kylan och snön, för
deras bidrag med Inskända
Artiklar.

Noma i hufvudet länge wi sutit,
Ängsliga hvar och en uti sin vrå,
Suckande: "Fall det, o öde, ej då
En gång oss gifwas ett ämne hvar på
Friskt wi må skrifa, — ty ämnen oss trutit!" —
Hörd är vår bön, och från himmelen ner
Endglopp med kyla sig genast beger.

Fyllen i blåshornen, pennor formeren!
Nu är att skrifa, hur snön öfver taf
Hatt och karyus, ja båd framför och bak,
Yrar och hwiner. — Hej! friskt er rangeren!
Här blir ett gräseligt pennfåfteri;
Strifflådans Gudom må du stå oss bi!

Se hur han kommer,
Swanhwita fogeln!
Fördom han satt
På molnbåddens hand,
Och seglade fring
Himlar och jord.
Nu han sig sänker
Neder mot marken.
Tusendetals
Sitta de der,
Måttlösa, stumma,
Med sina skinande
Wingar i höjd,
Till dess vinden
Skakar dem bort,
Eller den eldröda
Jungfrun i styn
Slukar dem upp,
Med sin lågande,
Flammande mund.

Hör hur det brakar och knakar i wiken!
Hu! det blir kallt öfver land öfver stad!
Flux låt oss skrifa derom för publiken,
Att dermed fylla vårt hungriga blad.

Warna för åkning med stridsflo och släde,
Warna för Isnwakar herran och när,
Bjuda att Myntgatan rensofad är,
Att öfver rånsten man lägger ett bråde,
Och att ej färdas der isen ej bår!

Nu är musttid,
Och lappstotid,
Och wargtid,
Och hård tid!

Fördenstull wi tacka dig, kårkomna winter! —
Stockholmska Dagblad till wargstall dig red!
Skådare se hur den släden der slinter,
Tänk att jag tror, att det bår uppå sned!
Argus förmana de sköna att akta
Hålsan på Anusbaln, wid blåsten från fjön.
Gunsig Kommet sänd ditt eldsfen i snön,
Att de för all del för halka sig wakta.
Skdt Allehanda så dugligt som jemt
Dina noticer, med grundliga facta,
Akta dig endast att falla i skämt!

Hvem ligger frusen ihjäl der på gatan?
Är det Annmärkarn? För gråt jag ej ser.
Stockholmska Blaren? Den ömtliga satan
Ej något tecken af lif från sig ger.
Hvem består swopning, jag kiskan bekostar;
Argus framföre må gå med prästias,
Medan som Posten wid grafblet postar;
Sjelswaste Gransklarn uppkaste des graf.
Conversation må orera, och bladet
Argus bekoite på grafblets dag,
Medan Journalen en psalm under tåket
Spelar, om lifwets snart flydda behag.

Rättelse:

Wid uppgiften i föregående nummer, angående
Correctionens inrättningen på Långe
holmen, så wi tillägga, att den i sagde blad
omnämnda lönen för tjänstemännen, upptager en-
dast ett qvartal af densamma, och att det nu warande
de priset på kosthållningen utgör omkring 6 R. 8
r. s. Wico för dagen. De förra årens uppgift till
R. och några runstycken.

Stockholm,
Blomén & Granbergs Tryckeri.

R O M E T E N.

N:o 5.

Onsdagen den 17 Januari 1827.

Recension.

Ett och annat, af C. H. Anckarswärd. Samledning af den bekanta skepps-handeln. — Stockholm, Georg Scheutz, 1826. Sid. 131, 8:o.

(Fortf. och Slut fr. N:o 4.)

Herr Ramström besyftade, i sin Wederläggning, Frih. Anckarswärd för en "synbar affigt att väcka folkets misnöje och mistankar." Härå svarar Friherren: "Vi teswa lyckligtvis uti en tid då dessa fanatismens och stasinnets rop icke mera samta något forl. Jag finner mig tycklig att för lika tillmålen ej behöfwa kalla Herr Ramström in för någon annan domstol än det allmänna wettets. Jag har följt styrelsens åtgärder rörande denna märkwärdiga händelse, med den uppmärksamhet, som jag tror göra ett af huswuddragen i en konstitutionel medborgares karakter. — — — Min öfvertygelse bjuder mig att fästa allmänna uppmärksamheten på angelägenheten, att med den största otålighet förswara en frihet, hwars värde folken sålän känna, för än de förlorat den." (sid. 14, 15.)

Nedan då Justitiae Ombudsmans-embetet af Svea rikes år 1809 församtade ständer inrättades, tyckes en dunkel åsigt hafwa föreswärfwat lagstiftarne, att han borde blifwa mer än en wanlig domare och sänkmans-stråmma, att han på wisst sätt skulle företråda ständerna emellan riksdagarne. Euru åsigten om detta embetes egentliga bestämmeelse, i hela dess omfattning, ännu icke synes hafwa tydligt utvecklat sig för de lagstiftande, förefomma dock

så många omständigheter och föreskrifter uti instructionen för Justitiae Ombudsmannen, de der styrka en sådan mening. Friherre Anckarswärd hade yttrat samma tanke, hwilken redan förut förefommer i Grefwe Schwerins skrift Om Riksdaggar. Äfwen i afseende härå hade Friherren blifwit tablad af Hr Ramström. Det nu uppkämda förswaret anser rec. fullkomligt tillfredsstillande, och så wida grundadt på ofwannämnde instruction, som dess ej klart utvecklade föreskrifter det tillåta.

Med öfvertygande kraft gendriswer Friherre Anckarswärd sedermera de besyftningar Herr Ramström gjort honom för orolighets anda och inkräktningsbegär. Han "sätter icke i fråga, att Herr Ramström för sitt yttrade tänkesätt kan hafwa någon annan driffjäder än sin öfvertygelse, och denna kan underfundom, ehuru oriktig, wara aktningsswärd, om den är allwarlig och upprigtig; man äger ingen rätt att disputera bjelfsen och tycket för sjelfwa despotismen; men man äger rätt att förswara sig emot dess insteg, då man i stydd af beswurna lagars helgd önskar att leswa fri" (s. 25.)

Det ämne Friherre Anckarswärd derefter behandlar, är regeringens obestämda indragnings magt öfwer lidningar, samt den inskränkning densamma gör på tryckfriheten. Herr Ramström yttrar i sin Wederläggning stora och ljuswa förhoppningar, att ingen riksdagsman wid nästkommande riksdag, som med uppmärksamhet läst August den tredje advocatoriska förswar, "då kan anslagades för en införd utländsk artikel rörande den så ofta nämnde skepps-handeln, skall verka på upphäfwandet af indragningsmakten." Friherre Anckarswärd icke blott medgifwer att han är en af

dem som ej komma att följa den lemnade anvisningen till förbättrad handel och wandel wid nästa riksmöte *), utan han ådagalägger äfwen huru verksam tidningspubliciteten, då den är fri och oberoende, måste wara till befrämjande af samhällets utbildning. Tillika utvecklar han alla de menliga följder som uppkomma deraf, att denna publicitet är beroende af andra band än den allmänna lagens. Ut i en constitutionel stat måste det befinnas "af ett oberäkneligt värde, att se nationen inom sig dyppet afhandla sina stora angelägenheter; men utan full frihet kan en sådan tankewerklighet icke äga rum, ty tankan sjettras genom blotta hågkomsten af ett godtyckligt band, och kånstan för det allmänna och för ett offentligt lif qvå wes i sin födsel, då den som sofrare ej finner friheten." (s. 35.)

Friherren har tyckt sig råja en wäckelse hos folket till ett offentligt lif, och tror att ett sådant endast af tidningspubliciteten kan befrämjas och utbildas. "Jag känner en slags förtrytelse, då jag ser indragningsmakten verka så, som sif i anseende till Dagligt Allehanda för en utur ett Engeströms dagblad afstrifwen artikel om tilldragelser i Ryssland. Då jag läser hvad som strifwes ut i Journal des Paysbas om Franska Ministären, så finner jag mig, som Swensk, i högsta måtto nedsatt; om wår constitutionella stat icke skulle i anseende till Ryssland anses äga samma oberoende och själfständighet, som Nederländerna äga relativt till Frankrike" (s. 32).

För öfrigt är Friherre Ueckerströms hela utveckling om fördelarna af en från all godtycklig inskränkingsmagt oberoende tryckfrihet, så bewisande och på högst wigtiga stäl grundad (s. 29—42), att wi anse och böra hänwisa våra läsare till denna del af skriften, såsom ytterst angelägen för hwarje constitutionel medborgare. Han slutar densamma med följande yttrande: "För min del har jag ingenting emot, att Herr Ramsström finner likgiltigt huru styrelsen handlar med rikets flotta; blott jag får äga bruket af min frihet att tycka annorlunda. Jag har ingenting emot att Herr Ramsström, oaktadt allt historiskt högmöd, ej som Swensk förtry-

*) Det är bekant, att indragningsmagtens upphäfwande beslöts af ständerna wid 1823 års riksdag; men såsom grundlags fråga kommer des slutliga afgörande att hwila till ständernas nästa sammanträde.

ter det utländska inflytande, som å steyppshandeln syntes göra ett så ömtligt slut; blott jag får tro att nationalwärdigheten wid detta tillfälle insför Europas ögon påfallade en protest emot nationaldelaktighet i en sådan sinnesslämning, och det war i denna mening jag hoppades, att genom grundlagen äga rättighet att fordra kånedom om saken, för att icke behöfwa ensamt derom tillita ryktet och de utländska journalerna." (s. 42.)

II. — Emot den andra afdelningen af Friherre Ueckerströms skrift, har en annan af hufwudstadens tidningar pligtstybligast utträtt, och i sin anletes swett sökt att framställa de derstädes yttrade åsigterna såsom fullkomligen samhälls försörande. Rec. kan icke dela den i nämnde blad yttrade mening, kan omöjligen inse, att embetsmännens blinda lydnad för ett grundlagsstridigt konungabud — i fall ett sådant någonsin blefwe utfärdadt — är förenlig med slutorden i Regeringsformen, der alla som "riket med huldhet, lydno och hörsamhet förbindne äro," åläggas att grundlagen "erkänna, i ägtaga, efterleswa och hörsamma." Och med hörsammandet af denna lag, är således det wilkor stadgadt, hwilket gör undersåten och embetsmannen i en constitutionel stat konungens besallning undergifwen; och endast såsom grundlags enligt besallande har konungen rätt att besalla. Grundlagen är stiftad af konung och ständer gemensamt, och kan således icke annorlunda än gemensamt förändras; hwarföre och ett ensidigt upphäfwande af densamma får företagas hwarken af ständer eller konung. Men ett sådant ensidigt upphäfwande inträffar uppenbart, i händelse grundlagsstridiga påbud af konungen utfärdas, samt af embetswerk och embetsmän blinda ålydas.

Wi wänta härwid det inkast, att om de verkställande embetsmännen skola för hwarje serskildt fall undersöka, huru wida de böra ålyda konungens påbud eller icke, och i sådant ändamål pröfwa densamma efter grundlagens föreskrifter, så skulle alla ärender på det högsta förtrödas i sin gång, och mångfalliga tillfällen lemnas till öhörsamhet och oredor. Detta moistål synes kanste wid första påseendet ganska wigtigt; men förfaller lätt wid närmare granskning. Ty man måtte wäl, för det första, hos en embetsman så förtusätta en så lefwande och klar kunskap af grundlagen, att hwarken lång pröfning eller erinran om det omöjligen grundlagsstridiga i besallningen be-

höfves. Och desutom föreskrifwa enskilda lagar och författningar de säkra och strånga straff, hvilka åtfölja all uppstyfthet och alla otillbörliga dröjsmål. Men för det andra underställer rec., huruvida ej antagandet af grundsatsen om en blind lydighet för alla befallningar, utsätter en nation för wärdas större faror och olyckor. I sådan händelse behöfde regenten icke mera än ett penndrag och en contrafigurerande statssekreterare, för att i ett ögonblick beröfwa hvarje undersåte de honom i grundlagen försäkrade rättigheter; beröfwa honom egendom, ära, frihet och lif, utan att man möjligen, utan wåld och uppör, kunde få rättelse. Ty, under den antagna förutsättningen, kan man icke heller hoppas på en riksdag; emedan en sådan ej blir utskrifwen. Den blindt åttlydda regenten befäller, med contrasignent, att arresteras Banco och Riksgäldsbullmästige, samt förbjuder, liksom med iakttagande af förordningarna, consistorier och landshöfdingar att utfärda riksdags kallelser. Och enligt den antagna principen måste dessa i örfamma konungen, om hans befallningar äro mera förbindande än grundlagens. Men sådan är icke grundsatsen för Sveriges statsförfattning, och sådan war icke afsiggen hos den Sveriges konung och de Swea ständer, hvilka gemensamt förbundet sig om wår grundlag!

Det har blifwit yrkadt, att Kongl. Brefwet af den 7 Mars 1820, hvilket utgjort yttersta skälet för wågran att utgifwa de åskade handlingarne rörande skeppshandeln, derigenom erhållit grundlags entig funktion; att det påserade utan anmärkingar Constitutions Utskottet wid sednaste riksdag. Sedan äfwen en offentlig auctoritet, i fall wårt minne icke helt och hållet bedrager oss, stödt sitt uttalande på nämnde bref, synes detsamma numera förtjena en ännu större uppmärksamhet, isynnerhet då det börjar betraktas icke blott såsom jemngodt med en af grundlagarne (Tryckfrihets-Förordningen), utan of af en högre kraft och werkan.

III. — Den korta öfversättningen ur *Benjamin Constants Cours de Politique Constitutionnelle*, rörande Mini strarnes Ansvarighet, innehåller ganska många wigtiga anmärkingar, samt utgör en ganska klar och tydlig framställning af ämnet i allmänhet, ehuru en mängd af undersökningar är lämplig ensamt för Frankrike och dess författning. Öföflningen är ledig och wäl utförd.

Alfustik.

De tvenne Rnutebakterne förlidne
Lördag.

Den gamla löstiga plågseden, som med så mycket noggrannhet iakttagas på landet, att dansa julen ut, är ej ännu helt och hållet förskjutet från huswudstaden, och Stockholms granna werld hade förlidne lördag, på tjugondedagen, den tillfredsställelsen, att i den lysande Aurora-orden få jaga ut honom under klingande musik, ringlande walfar, snödrätta anglaiser och sig korsande quadriller. Samlingen såges warit stor och dansen rätt listig. Julljusen woro i ett ständigt slägtande och ögonen kastades som bollar emellan de elegant klädda damerna, hvilka, liksom stjernor på qvällens himmel, uppträdde den ena efter den andra med sin molnig (molnig) wid handen. Då dansen numera är förwisad från de husliga kretsarne, är det wäl, att tillfälle bypnas dertill på andra ställen, der man icke älskar mycket generas och utan stor kostnad kan få njuta detta nöje. Karlarne hafwa så många andra lustbarheter att tillgripa, de hafwa sina slädtrafware, sina granna band, ordensstjernor och functioner i mångfaldiga sållstaper, sin hörs, sina duswor och kejsarkronor, hwarunder det åskådade könet får åtnöja sig med att genom fönsterglasen betrakta all denna herrlighet. Dansnöjet är sålunda nästan det enda, utom theatern, som återstår att erbjudas våra damer, i fall ingen trumning är å färde eller några konstribandevolutioner, eller någon Excellence dörr för att med anständig ståt föras till grafwen. Kanste blandar sig dock stundom i dansnöjet något, som derisän borde wara skildt. Att se och blifwa sedd, är också en njutning, äfwen som att få tillgäthet att sedes mera derom tala för systrar, hvilka olwälgitwis icke äga tillfälle eller råd att förstå sig dylika förjder.

Däraktiga äro dock de förättror, hvilka genom ett idlet flygande med sine dottrar på alla offentliga nöjen, utställa dem liksom till skåning, i hopp om friskt med mågar. Artighet är helt annat än wänflap, och curtolste något alldeles motsatt kärlek. Karlarne weta nog hwad de göra, och huslighetem bygger ej på wäl dansande fötter, en spelande tunga eller söta grimacer. Det enda som kunde hjälpare kanste penningar; men der de finnas, samla

fig nog flera friare än man önskar, och liksom väl som wargen känner wädret af den stekta katten, känna wäderhanar, swårfråldrarnes bön för utan, hwar penningepåsarne äro fördolda. Dans är emedlertid ett bland de listigaste nöjen. Det är så förträffligt, att sedan man några månader gått endast raka linjer, äntligen så bortbyta dem mot de froliga, det vill säga i ellipser och cirklar. Lifswet tar swar en omwexling och der dans finnes, borde man aldrig behöfwa sådana herrar, som med axelsryckningar fly till spelborden, för att i stället låta korten dansa mellan händerna. Så stor höflighet mot damerna äger man dock rätt att wänta.

Från den lysande tjugondagsbålen i Aurora, gå wi till en annan, hwilken äfwen gafs samma afton. Det har i en af hufwudstadens församlingar varit ett flerårigt bruk, att på Knutsdagen gifwa åt fattigare barn en liten traktering och dans. Alla som under den förflutna lärtiden betedt sig lydigt och flitigt, hafwa deri fått deltaga. Det är en belöning efter wäl fördrättad och öfwerständnen examen. Wi kunna, för vår del, icke nog beröma den enkla, men wackra idéen, som här framlyser. Den lifsnöjdhet och föjd, hwarmed slundom, wid de så kallade examina, belöningar af penningar eller böcker utdelas, kan naturligtwis på ett barn ej åstadkomma något synnerligt intryck. Med riksdalern i hand står det unga sinnet temmeligen lifsnöjdt, i fall ej, hwilket wore nog olyckligt, penningebegäret redan waknat i dess inre. Barnet är sinnligt och belöningen måste lämpas dertill, och då den lumpna penningen, hemburen, förwandlar sig till någon matwara, eller, hwad ej sållan inträffar, till julbrånwin åt föräldrarne, blir å en annan sida en glad afton i umgänge med folkamrater, under uppsyn af lärare och lärarinnor, eller också såsom här war händelsen, berjemte af dem, hwilka beredt barnen detta nöje, dubbelt dyrbar; den minnas de under hela sin ungdom och de förstå, de tacka för denna belöning.

De så war det tillfredsställande att betrakta alla dessa glada öfkyldiga ansigten, hwilka egen flit förunnat att få ur sina föräldrars ringa kajor tröda ut, för att också en gång hafwa en glad, öfkyldigt njuten afton, ehuru icke i någon grann danssal.

Utän twiflan tro wi att bland denna ungdom funnos flere förnöjda sinnen än på den lysande bålen i Auroraorden. Detta bruk har nu mera fått

en fast grund för framtiden genom en ädelmodig gifwares försorg, hwilken dertill anslagit en fond af 2000 R:dr B:co, hwaraf räntan användes till besagde ändamål.

Wi kunna till slut ej undertrycka en anmärkning. En kanske icke obetydlig brist i våra uppfostringsanstalter är denna: de äga för liten lifsprincip. Lyckan är att de döda orden från de fallaläpparne tränga in i ett varmt hjerta, som återwäcker dem till lif. I allmänhet här i Stockholm äga de så kallade examina, alltför litet högtidligt med sig. Och liksom wärfar allt sådant så mågtigt på barnasinnets. Sång och musik borde höra till de nödwändiga delarne af bildningen. De öfwas wäl, åtminstone den förre, men blott bokstafeligen. Alltför obetydligt besöks äfwen dessa examina af dem, hwilka, såsom föräldrar eller wärdere, borde derom taga närmare kannedom.

Men wi förirra oss ifrån dansnöjet, för att tala med Argus, in på speulationens område, det wi icke bordt göra. Mätte båda balerne gifwit stor stödnöjdelse så wäl åt tillställarne som deltagarne. Om också en satiricus skulle myfsande på munnen säga: "den der som dansade i skolan, torde wi wäl framdeles så se i en molinasko på de balar, hwilka, med högwederbörligt tillstånd, slundom gifwas på Lindings Wårdehus och Nybygget", så swara wi: "då blifwer det edert fel mine herrar"; för öfrigt falla flere tårar på siden än på den ringa ylleflådnaden och ej sållan går höghetens och rifedomens lefnads wisare kring många blodigt begråta timmar, dem alldrig fattigdomen får widkännas eller erfara.

På tidningen Kometen för innewarande år 1827, kan, med 5 R:dr Banco, praenumereras i Herr Norman och Engströms Bokhandel, Resp. requirenter i landkorterne betala ferstildt 2 R:dr B:co, uti affändnings och fördelnings arkivode. — Tidningen redigeras efter samma plan som föregående ären; hwarwid tryck och papper blir lika med denna nummer. — Utaf ärgången 1826 återstå ett mindre antal exemplar, äfwen som några få exemplar af detta blad för 1825 nu åter kunna erhållas.

Stockholm,
Alméns & Granbergs Tryckeri.

R o m e t e n.

N:o 6.

Lördagen den 20 Januari 1827.

Wid Esquadrans-Predikanten wid Kongl.
Lif-Gardet till häst, Nils Henric Hjorts
hoffs graf, den 16 Jan. 1827.

S
wær jorden fluggan hwilar.
Wandringsman! hwarthån i qvällen
Wänder du din sena gång?" —
Till de ddas hviloställen,
Till en Broders graf jag ilar,
Ofrande en suet, en sång.

Åh! hur ofta, wid hans sida,
Såg jag timmarna förflyga,
Dagens stjerna sjunka ner!
Nu de tungt och långsamt frida,
Nu i sorgdrägt fram de smyga, —
Ty den Ädle är ej mer.

Lugn han wandrade och stilla:
Till det höga målet wände
Sig hans hjerta och hans sjäat.
Obekant med flärdens willa,
Anappt han sjelf sitt wärde kände,
Men hans wänner kände det. —

"Gråt ej! hoppas och försaka:
Han, som glädjen gaf, och sände
Desa saknans ögenblick.
Jorden tog sitt lån tillbaka,
Medan Anden, liufets frände,
Till sitt Upphof återgick."

Recension.

Noachs Ark. Första Wåningen, Smdik-
tad. (90 sid. 8:o). Andra Wåningen (93
sid. 8:o). Båda tr. i Stockholm hos Hbriberg 1826.

D
å Kometen åtagit sig att anmäla framkomsten
af det märkligaste i wår litteratur, har han wisers-
ligen haft orätt, att så länge dröja med att näm-
na ett ord om denna redan före Jul utkomna com-
position, som wisertligen i högsta grad förtjenar all-
mänhetens uppmärksamhet, så wida snille, lärdom
och utbildad talent kunna förwårswa den. Rec. bns
skar också upprigtigt, att den dikters förtjenster er-
kännande wälwilja, mot första wåningen, som res-
dan af den påkallat en ny upplaga, äfwen måtte
wisa sig mot den andra wåningen, för att dymes-
delst snart framkalla den tredje och dermed fulländ-
ningen af detta sannt genialiska werk. Dock torde
det wara för litet populärt, att allmänningen sen-
teras. Det fordras neml. en icke ringa grad af
werkeligen lärd bildning för att fatta det stundom
djupa, det stundom skarpt comiska af här förekom-
mande bilder, skildringar och anspelningar, med ett
ord, af denna öfversättning, i det moderna eller
på Swenska, af syndastoden och den under densam-
ma widtagna anstalt till de lefwande slägternas bewa-
rande. Swerhuswud taget kan man wisertligen anse
det hela såsom blott och bart ett gladt phantaste-
spel, en lekande marionette dram, der de ärewärdige
ursåderna aflådas sin fremmande, orientalska högs-
tidlighet, för att i stället uppträda i en öf alla
wälbekant hwardagsdrägt. Dock tyckes poeten —
och den nu utkomne andra wåningen gör det isyn-

nerhetstydligt — haft en djupare mening under sin lek, och en glad symbol af närvarande seder och förhållanden har han framställt under bilderna af Arkens innewanare. Då likväl den menliga personalen berstådes: Noach och hans hustru samt deras trenne söner med deras trolofwade, war för ringa till utförandet af denna affigt, har han måst söka biträde af den djurliga, hwilken diktas icke här blott skola bewaras utan äfwen, under tiden, bildas och föråblas. Man har således här ungefärligen en förebild af hela vår paedagogiserande tid, ja, man kunde wäl säga att till och med den, efter berättelse, af reslagna Experimentalskolan, här allegoriskt blifwit förutspådd. Äfwen härwid har förf. icke stadnat, utan, under röjande af en widsträckt känedom af Orientens litteratur, och travestierande Arabinernas och Talmudisternas widunderliga fabler — hwilket ger framställningen, för den som känner dessa, ett eget likande behag, men fleresådes för den okunnige förwandlar den till en nog dunkel hiezroglyph, den de underskrefne noterne icke fullkomligen förmå lösa — symboliseras här, under Chams, Zaphets och Sems personer, de trenne, af werldshistorien, antagna hufwudstammarne af menniskoslägtet, och deras egna andesrätningar. Så framträder här i Chams person, hwilken egentligen är den hufwudsaktigast handlande i första wåningen, den öfwerwägande, de djuriska begärelserna egoistiskt byllande sinnligheten, som utmärker de Afrikanska Negerstammarne. I Zaphet åter, framträder den splittrande förståndscultur och det sjelfförnija mångvetande, som utmärker hans afkomlingar, Europeerna. Denna andra wåning är också hufwudsaktigast upplåten åt bonom, som icke blott, i en prophetiskt dröm, ser sig förwandlad i den Europeiska yttliga alltunstapens högsta blomma: ett Conversations-Lexicon, utan äfwen omedelbart försättes på den Rousseausiska menniskobildningens högsta spets eller på fyra stötter. Sem åter, hwilken, om man får gifva, i tredje wåningen torde bli herrskande, framstår såsom representant af den österländska i from och allwarlig tro på en rättfärdig och mildrik öfwerfärlig magt öfvergångna phantastie-odlingen; medan de trenne unga budarne tyckas wara ämnade att föreställa förmedlingen mellan de trenne werldstrakternas ensidigheter, och Hailal och Noach, öfvergångnen mellan de båda förra sönerne och den tredje, så neml. att den ifrigt i köket sysslade Hailal mera

närmar sig till Chams lynne — hwarföre också de förförande andeuppenbarelserna endast förete sig Hailal och Cham — och den i sentenser talande och skäljar på förhand conceperande Noach, till Zaphet, åt hwilken djurbildningsmddan egentligen blifwit öfverlemnad. Det är också werkligen ingen annan skillnad mellan Noach och denne hans son, än att han är en gammal och Zaphet en ung narr. Så nedslående detta wäl kan wara, då denne Zaphet skall föreställa en personification af den kultur, af hwilken wi alla äro delaktige, eller af den Europeiska, med sina academier, professorer, lärda tåflingar, upplysning, mångfaldiga wetenskap, tidningsblad, liberata grundsatser och skådespel, så torde det icke kunna nekas att den, under sin ensidiga rätning att allt splittra, begripa och draga ned till jorden, för tjenaar, ja liksom påkallar satiren. Deremot är det dock rec. öfvertygelse, att den som i den europeiska bildningen och litteraturen — en nödwändig länk i utdanningen af det hela — icke ser annat än det löjliga, skrytande småagtiga och förståndsförwidna, samt går derunder så långt, att sjelfwa Homerus framställles under bilden af en "ruggig uf", medan wisa österländska versifierade blomsterrabatter på förtäckt sätt angifwas såsom prof på ägta poesie, den, såga wi, har sjelf sin druga del af den ensidighet han bestraffar och må wäl taga sin part af ägan. Dessutom, i fall man blott ser på compositionen i och för sig sjelf, utan att deri wilja ana någon slags betydelse, torde det blifwa något swårt att förklara huru ett sinne med så klar och sund blick och så lefwande qwickhet som här tillägges Arisaf, skulle kunna åstia en så ohjelpelig och till ideal uppstegrad tosing, som Zaphet är.

Detta om compositionen i allmänhet, hwilken är utförd i dramatiskt form. Som den, hwilken läst första wåningen, torde påminna sig, framställes der, huru Alzael, uppeggande Chams begär, lockade honom till ett förstulet besök hos sin trolofwade, Nahlat, hwaraf wällas för alla arkens menniskoinnewanare en högst orolig natt; under hwilken en hwar beswäras af symboliska drömmar. — Den andra wåningen — hvars specialtitel är: Den pra wildasnan skall omskapas till menniska — börjas med en monolog af Nahlat, dagen efter den oroliga natten, och är werkligen ett högt, beundransvärdt mästerverk, i hwilket, på det delicataste sätt, uttrycks den egna föreningen af minnet om njuten

villust och aggande oro öfver begänget sefleg. Då
 hon inslurrar, infommer Cham, talande wilda,
 oheliga ord, med affeende på hans inre disharmo-
 niska tillstånd. Under detta hör man Zaphet, från
 den nedom belägna stora lärosalen, för djuren hålla
 en föreläsning, wäberligen alltigenom satirisk, men
 af en satir, dels icke nog allmän, dels ättsför supers-
 fin att af publiken kunna fattas och allmäntligen be-
 hoga. Debutom öfwen för lång; ehuru hafwande
 sin stora mårtwärdighet, derigenom att prof ans-
 res ur trenne Persiska städer: Dschami, Enveri
 och Mirchond. Sedan, efter en scen i djurens rum
 och ett samtal mellan Halkal, Zaphet och Ariffah,
 kommer en annan scen af underbart hårtig poetisk
 kraft. Halkal är ensam i köket, blåser upp elden
 och talar derunder till lågan entusiastmerade ord
 till dess lof, då i ett ögonblick gnistrorna få röst och
 slutligen framträder Salamanderförsten sjelf i syn-
 lig gestalt, förklarande Halkal sin kärlek och endast
 sedd af henne, då oförmodadt öfwen Noach tillkom-
 mer. Så beredes ett samtal, i hwilket icke blott
 den rikaste och skönaste poesie, t: ex. sid. 75, 76.

O, hwad är ungdom?
 O, hwad är skönhet?
 Tag ej ur låga
 Jordiska lifwet
 Irande swaren.
 Hwad är wäl ungdom?
 Hela din lefnad
 War ej en månad
 Af Andarnes år.
 Hwad är wäl skönhet?
 Egde du Andarnes
 Motifria blickar,
 Såge dig sedan i
 Speglande hafwet,
 Nopa du stulle:
 O, hwem är denna?
 Iblt wäl en stierne
 Neder af himmelen?
 Steg wäl en kotos
 Blomma ur djupet? —
 Så för det inre
 Sppnade ögat
 Strålar all skönhet
 Skåblig ur hjertat:
 Trohet och renhet
 Formerna bita,

Mildhet och wishet
 Färgerna smälta;
 Kärleken ensam
 Målar i ögat
 Skönhetens fullglans? —
 Säg hwad du wäljer?
 Hur får jag tyda
 Detta i lärar
 Darrande öga?

omwexlar med de qwickast satiriska drag, såsom t.
 ex. följande från sid. 70.

Ty nederst står de mörka Onomers pöbel,
 Som lefwer och regnerar blott i jorden;
 Dernäst de handelsfrämjande partier,
 Som watten J benämnen, borgarståndet;
 Se'n komma lustens andeliga wäsen,
 Som i det tomma sina riken ega
 Och wända kappan efter alla wäder;
 Högst blänker Adeln, håstig, het, will uppåt,
 Och är i ständig strid med tredje ståndet.
 Du ser jag tar min bild af riksdagsverket,
 Fast likheten blott ungefärlig är,
 Och mest deri, att liksom rikkens ständer
 Blott äro blommorna af statens lif,
 Som bilda af i få och klena former
 Det inres oberäkneliga wäsen,
 Så är, hwad J på werldens yta ståden,
 Hwad phenomener, hwad natur J fallen,
 En påflig representation af alltet,
 Hvars organism för er i mörker gömmes.

utan öfwen något rätt putstusligt förekommer, neml.
 då Noach, i sitt samtal med Halkal, duetterar med
 den för honom ospnlige Salamanderförsten Ormuzd,
 och troende honom blott vara en wanlig eldåläga,
 påtänder sin tobakspipa wid denna sin rivals huf-
 wud; och dels öfwen något mindre påfande och lång-
 släpigt, i den widblöftiga, wäberligen till tonen hu-
 moristiska, metaphysico-physico-kabbalistiska föreläs-
 ning, med hwilken Ormuzd — sid. 65—68 — inleder
 sin kärleksförklaring. — Nu följa dels åter några sce-
 ner, af hög, innerlig skönhet, såsom den mellan
 Salit och Sem, den der Sem är ensam, den mel-
 lan Salit, Ariffa och Halkal, då de läsa om Eng-
 larnes kärlek, och der ett profstycke af en öfversätt-
 ning af Moores the Loves of the Angels införes,
 och förnämligast Phenix's wilda elegiska sång, som
 omwexlar med gubben Noachs radotterier, under
 den han brygger punsch och gömmer conceptet till

fina skäl=propositioner i boken: En man af werld.
 Dels åter andra der Zaphet allt mer, i åtskilliga
 samtal och monologer, utvecklar sin ibilighet, som
 en modern Europeiskt elegant litterateur. Ändeligen
 kommer ett så kalladt extra arkital — ty de olika sce-
 nerne kallas här arkital — föreställande huru jätten
 Dg, i samma verstaact som Frithiofs Wikinga=Ball,
 först ensam beskrifwer, på det mest tilltagna grotes-
 ka sätt, sin superlativa jättefigur, sedan samtalar
 med en wäl ej så stor, men mäktigare warelse, den
 Dg kallar oncle, och här betecknas med bokstafwen
 A. Denne A tager slutligen Dg om strupen och ka-
 star honom från spetsen af Himalayabergen, ut å
 det allt öfwerwallande hafwet, der arken flyter.
 Därför faller han ned tätt inwid arken och förors-
 sakar dermed en sådan skakning, att de innevaran-
 de damerne swimma och Zaphet störtar ned på hån-
 der och fötter, hwarmed det till strande af Noach's
 födelsedag gifna skådespel afbrytes, der djuren woro
 acteurer: haren Lampe förestälde Achilles, hunden
 Hector, råfwen Meineke Menelaus, gumfen Bellyn
 Paris och elephanten den trådhäst, genom hwilken
 Troja skulle förstras. (Slut e. a. g.)

Atu stik.

Ljus och Frihet.

Man kan bränna och halsbugga de Romare,
 men ej det Romerska förnustet, sade en forntids
 författare, och han hade i sanning rätt. Man kan
 ropa: Warde mörker och se, det blifwer mörker,
 men blott till en tid. Öfwer djupet swäswar dock
 alltid ljusets flapanande ande, och framkallar snart
 åter det förborgade lifwet ur sitt kaos. Hwarken
 statsformernas ljusa stakar, eller de ministeriella
 ljusanåporne förnä upphässa sig till herrar öf-
 wer de lysande kropparne i rymden, om de också kun-
 na wisa sin allbjudande magt öfwer de jordiska lys-
 ämnena; så länge icke nog långa armar finnas som
 råda, eller en figur ungefär som i denna vers:

Tag min tyf inwänare af Luna

Och du grafwens åbo tag min hand.

Swad som gäller om ljuset, gäller på samma
 sätt om friheten.

Medan sjelfwa naturen är frihetens fostarinna,
 och först då, när man utrotat alla fritt rinnande
 strömmar, alla i rymden fritt flygande foglar, fly-
 ar och stjernor, alla på jorden fritt uppstjutande

blomster, har man betagit menniskan den sista wä-
 kelsen till frihet. Stång alla hamnar, bränn alla
 böcker, utbred ett tjockt mörker öfwer allt, gifwes
 det blott en enda, i hvars hufwud frihetens idé ännu
 är qwarblefwen, så förhåller det sig med denna
 idé som med en enda wäg på hafwet, den upp-
 väcker tusende, som med en enda gnilla i spjeln,
 den söder utaf sig millioner. Så länge ännu himme-
 len förstår framskaffa dessa mörka moln med sina
 åttor och tungeldar, behöfwer man ej frukta för ett
 ewigt stillastående. Friheten kan hejdas, men ej ut-
 rotas. Af hwarje blodsdagg från des förswarares
 hjertan får han en tillwärande nåding, och under
 det att allt synes liksom försänkt i en tung dwala,
 växer han omärkligt, såsom grässträt på jorden, till
 des hon står i hoppets hela grönskande drägt, och
 den ena blomman ester den andra uppspirar ur
 hennes stöte.

Det är med friheten som med wättnet. Inne-
 slänger man henne i ett förrådsrum för att sedan
 utställa henne för kyla, så spränger hon sitt käril.
 Utstatter man henne för allt för mycket hetta, så
 bortdunstar hon ester hand och fölorar sig.

Friheten kan, liksom idén af ett träd, triwas
 under många former och i alla himmelsstref. Hon
 kan wara mer eller mindre summig, en söderns palm
 eller en nordens gran, hon förblifwer dock alltid den
 samma till sina kånemärken. Men liksom ingen-
 ting i naturen kan winna utveckling utan ljus, så
 kan icke heller frihet existera utan upplysning. Wils-
 dens är ingen sann frihet.

I alla tider har man med en stor ofbetrutens-
 het arbetat på att, för det första, utstricka friheten
 och ljuset såsom mycket wädliga för menskligheten,
 och har för det andra, och såsom en följd deraf,
 bemiddat sig att upprepa åt dem de sönaste pa-
 latser, hwilka i det allmänna lefwernet kallas cor-
 rectionshus. Dastadt de höga murarne, företa-
 ges dock derifrån underfundom åtskilliga rymin-
 gar, hwilket icke litet ökar försträckelsen. Nu har man
 dock bbrjat blifwa litet mera mensklig. De granna
 palatsen så icke längre wara endast förwarings- utan
 åfwen förbåttringsställen. Den swarta kammas-
 ren har skilt ljuset från den fängslade friheten,
 och till syfvelsättning gifwes nu påfwebullor, legens-
 der och jesuiter=catecheser.

S t o c k h o l m,
 Almens & Granbergs Tryckeri.

R O M E T E N.

N:o 7.

Onsdagen den 24 Januari 1827.

Den dansande Flickan.

Uti Corinth en fager tårna bodde,
När war det rena hjält som dagens glans,
Ett enda fel i hennes bröst dock grodde:
En wild passion till lekar och till dans.
För njutningen af detta yra hwimmel
Förgat hon icke sällan Herrans hus.
Mer ljuf än orgelns klang, än sångens himmel
För henne war de wilda toners brus.

Det hennes Engel såg, och många tårar
Dymligen på hennes kind han gråt,
När slumrande i sömnens rosenwägar
Hon dansens trötta tummelplats förlåt,
Han mången dröm till warning henne sände,
Dock såfångt warningen till henne lödd,
Den högsta wällust hennes hjerta kände
War flöjtens ton när opp till dans han lödd.

En gång när hem från sådan midnattsyra
Hon kom med kind i glöd, helt swindlande,
Slog henne samwetet, att så det byrå,
Det korta lif i flärd hon offrade.
Då ned på sina knän hon föll, sitt öga,
Som tårars srida floder badade,
Botsfärdigt wände hon emot det höga.
Straxt himlens stängda port sig öppnade.

Der såg hon stjernorna som rymden fransa,
Der såg hon Englarne, wid ethersjån
Den högstes tempel uti ring omdansa,
I munter lofsång, jublande och bön.

Der hörde hon de rensta toner strömma,
Så himmelska, att intet känslöshaf
Förmår i phantastien så herrligt drömma,
Som werkligheten här i urbild gaf.

Då hwistade en Engel: hulda flicka
Säg älskar du Guds Andars melodie?
"O att mitt dra jemt det ljud fick dricka,
Och ewigt lysna till det harmonie?"
Din suck blir hörd, så lödd från bönens Engel,
Förnu solen tjugu gånger gjort sin rund,
Från stoftets werld skall flyttas opp din stengel
Till husets hem och paradisetts lund.

Dock det är willkoret: du skall försaka
Lättsinniga och wilda nöjens wal.
I andagt och i bön, i bdmjuk wala
Din dag förflyta må i lifwets dal.—
Så sagt, förswann den syn, som ögat wäcke
Men djupt i hjertat grafwen stod han qwar,
Från denna stund all hennes häg sig släkte
Från dansars lek, som förr det wällust war.

En natt med hänryckt blick hon fromt bestådar
En tafsa tecknad utaf Maphaels hand,
Om Engelen, när han Maria bådär
Ett ljus, för dem som bo i mörko land.
Då stän det till och framsör hennes blickar
Det står en Engel i etherisk kropp.
"Gud sett din bättring, och han här mig stikar
Att hemta dig till sina trogna opp."

En englatys på läppen löste fången,
Nu fri går anden ur sin bojas band.

Allt närmare framljuder himlafången,
Allt närmare syns ljusets sköna land.
Till Gud hon går, der milda solen fransar
Med stjernorna den Högfstes fotapall.
Och der i ring med Englar själen dansar,
Wid melodien af eolskarpors skall.

(Insändt.)

Med någon anledning, af Kometens uti 1:sta num-
mern af den nya årgången införda artikel: Om
det historiska studium, vågar insändar-
ren utbedja sig ett rum uti Kometen för hö-
följande:

Erinran till Stockholms Posten:

Under den 20:de October 1824 har Stockholms
Posten, anmält det då nyss af trycket utkomna 1:sta
häftet af *Swersigt af Frankrikes Historie*
intill närvarande tid, af Felix Bodin.
Swersättning, och deröfver afgifwit ett yttran-
de, som tyckes härflöta, man wila icke just säga
utur någon spionanda, men från en ännu mis-
tänksam tid, och med åffädliga spår af den derun-
der rådande besinningslösa beställsamhetestonen. (Ty
den tiden hade Stockholms Posten ännu inga dröms-
mar). Yttrandet fälldes i dessa ordalag: "Denna
skrift tyckes vara författad, wi säga icke just i nå-
gon revolutionär anda, men under en revolu-
tionstid, och med synbara spår af den derunder rå-
dande tonen." 2c.

Synbara spår af den under en revolutionstid
rådande tonen skulle illa instämma med det af Mr
Felix Bodin för sitt arbete walda motto: "Eclairer
les esprits, calmer les passions, som står att läsa
på *Swersättningens* tittelblad, och som ej lärar wa-
ra Stockholms Posten så alldeles okänt, att han
ju åt dessa ord bordt lemna äminskone lika stor
uppmärksamhet, som åt de första af inledningen
till arbetet, hwilka man nödgas tro vara de falska
spår, hwaraf Stockholms Posten, i beställsam öf-
werlning, låtit sig misledas till ett slett omdöme,
utan att bry sig om att sträffa uppmärksamheten
mera till hwad som något längre ned på samma
första sida förefommer. Inledningsorden äro dessa:
"Fördom skref man historien för Dauphin (in usum
Delphini); nu mera är det för folket, som man

måste skrifa, och Konungarnes söner skola i sin tur
hemta underwisning ur böcker skrifa för folket."
Om nu och uti dessa populära uttryck saknas den
hofston, som kanske behöfwes för att smela den con-
ventionelt lena Stockholms Postens känsliga brin-
na, så twistlar man ändå, att de just med fog fun-
na anses för och offentligen kallas synbara spår
af den under en revolutionstid rådande
tonen, lika litet som följande 7 rader längre ned
på samma sida: "De (Fransmännen) skola lära
hwad man bör tänka om de fjorton sekler af lycka
och sällhet, som man tid efter annan för dem be-
prisar; de skola lära att känna såberneslandets wäl-
görare och dem, som varit upphofwet till dess olyck-
för; de skola jemnföra det gamla regeringsättet med
deras närwarande belägenhet, och derefter bedömma
hwilketdera har företrädet. Stultigen, sedan de sett
hwad de starkes åregirighet, de swages lätt-tro och
fanatism af sig födt, hwilka rysliga olyckor inhem-
ska söndringar och utländningars mellankomst med-
föra, hwilka brott tillkommit genom passionernas
tygellöshet eller meningarnes strid, skola de öfwer-
tygas, att det icke gifwes någon sällhet för folken,
utom lydnad för rättwisa lagar, lika gällande för
alla." Troligen hade också Stockholms Postens för-
hastade omdöme alldeles uteblifwit, om han med
lugn och obeställsam uppmärksamhet genomläst Mr
Bodins sid. 2 och 3 föreförmående egna anmälan af
sitt arbetes tendens, så lydande: "Det äressöd att
författa en verklig Franska folkets historie; man
har företagit sig att författa den. Men man ästun-
dar ett annat arbete, kanske nyttigare, emedan det
skulle vara ännu bättre än flera Lifare. Det är ett
sammandrag af alla wiktiga händelser i denna hi-
storie, hastigt sammanlänkade och framställda un-
der deras rätta åsigt; redigerade med forrhet och
utan torrhet, stödjande sig på de swedersägligaste
wittnesbörd, skrifwet utan partifflhet; fritt från all
annan passion än den för sanning och det allmänna
bästa; utan undseende hwarken för magten eller fac-
tionerna, men upprigtigt emot Konungarne och fol-
ket. En dylik bok skulle, genom sin forrhet, vara
mycket påfände för den talrika klassen af dem, som
läsa litet, den skulle icke vara mindre nyttig för
dem, som läsa och wita mycket, ty den skulle fram-
wisa, inom en instränkt rymd, hufwudsakliga inne-
hället af voluminösa verk, och underhjelpa minnet
utan att trötta förståndet. Den skulle underwisa unge

domen och bliwa rådfrågad af den mogna Åldren; gifwa de arbetande klasserne en utväg att utan uppehåll tillfredsställa sitt behof af undervisning, och snart blifwa en af medborgarens handböcker. Författaren till denna lilla historie öfwer Frankrike har sagt till sig sjelf: detta är hvad jag welat göra: se här hvad jag gjort."

Stockholms Posten har nu uti des No 9 för den 12 i denna månad uti 5:te momentet af artiteln: Myligen utkomne Böcker och Skrifter, blott och allenast anmält det i sist. December månad utkomne 2:dra häftet af omskrifvde Sveresigt utan ringaste bedömande, och det är ändå wäl; ty annars, om detta häfte skulle undergått samma gränsningsmethod som det förra, hade kanske de på des första sida föreförkommande orden: "om Gud wore soldat, sade Engelsmannen Talbot näst, så skulle han plundra", öfwen ådragit sig kländer såsom spår af en revolutionair ton.

Man vill nu ej widare hwarken betästa Romens redaction eller trötta läsaren med ytterligare widlöftighet; men om det skulle tillåtas att framdesics, utur det nu under trycket warande 3:de och fifta eller Revolutionshäftet af den Bodinska Sveresigten, anföra ett och annat som totaliter wederslägger det irågawarande tillmålet, skall läsaren finna att detsamma är någenting verklig i Stockholms Posticum, — prognosticum, — haud bonum.

Swersättaren.

— Arminius

Om Andeliga Auctoriteter: Biskopar
Consistorier och deras myndighet.

En klagan, som i vår tid börjat blifwa mycket allmän, är den, öfwer lagstifningens förfall och domaremagtens försummelse att handhafwa rättwisfa. Wi lemna derhån, huruvida denna klagan har sin grund i det absoluta wälforet, att, då twenne parter framtråda för en domstol, den ene nödwändigt måste få orätt. (Ty då ingen gerna vill hafwa detta, är det naturligt, att han således bringas till de rop öfwer wäld och mannamån, som wi ofta höra). Eller också, om denna klagan leder sitt upphof från wederbörandes ofunnighet, då på så många ställen det wiktiga fallet blifwit lemnadt i händerna på unge, omogne män, med i högsta grad inskränkt theoretiska kunskaper, bristande

de människokänedom och alltingen praktisk. Det är dock en sanning, att det gifwes wisfa collegiala auctoriteter inom vårt land, hos hwilka ingen ofunnighet är förutsättelig, då de just bestå af sådana personer, hwilkas kall det är att meddela de första elementerna af lärdom, och lägga den första grundwalen till sann kunnsighet hos det uppväxande slägtet. Wi mena Consistorierne.

Då man nu af deras Ordförande liksom af deras ledamöter icke hör förmoda annat än grundelig insigt, öfwen som de wid sitt embetes tillträdande förpligta sig inför Gud, (öfwer hvars bud och uppenbarelser de äro satta att waka), att endast befordra, hvad rätt och sannt är, att enligt bästa wett och samwete stå emot all wrängwisfa, och hwarfen af egen winning, werldsliga beräkningar eller för slägtstyfs och wänstaps, hats eller gunsts skull, tala eller handla emot Guds ord, mot lag och författningar, borde man wäl från dessa auctoriteter med skäl wänta sig blott sådana offenselige åtgärder, som äro de sundaste, billigaste och lagenligaste.

Huru tyckligt wore det icke om man kunde säga, att denna wäntan alltid i verkligheten blifwer uppfyllt, att, — då man hör exempel anföras på de gräsligaste brott mot alla gällande former: huru måt, hwilka wid laga domstol bordt undersökas, i stället hänwisas till sockenstämmor; huru inom ett år, öfwer en och samma sak fallas addeles motsatta yttranden; huru alla medel sättas i rörelse för att låta den mest afgjorda odugligheten undantränga den högst documenterode skickligheten; huru betyg utfärdas, mindre i afseende på ådagalagd förtjenst än på en medgjörlig ödmjukhet, man ej blefwe hänwisad till dessa kyrkans och den evangeliska sinnesstämningens, högsta werldsliga representanter!!

Det är också ett, af hela werldshistorien bewittnadt faetum, att de andeliga wäldena äro just de, som burit de mest despotiska frugter, liksom det är ur deras stötte, som Nepotism, Simonie och så många andra godtycklighetens och intrigens blomster uppspirat. Mången, som endast ser på den yttre sidan af begreppet, skall wiserligen förwänsas öfwer denna erfarenhet. Människans mål — förde någon säga — är ju det andeliga, och religionen framställer ju de renaste urbilder för alla sannt och godt? Har man då icke ståt att wänta,

et Adams män, Religionens förkunnare skola blifva de rättvisa ste förman och de ädlaste, mildaste och förträffligaste ledare af folkens öden. Förvisserligen. Likväl tala häfderna, talar erfarenhetens hvarthän blickarne vändas, deremot.

Tydarr är det icke blott inom den catholiska världen, som det inträffat, att den, hvilken såsom tjänande munk var ett mönster af ödmjukhet och kristelig försakelse, såsom Paskwe blifwit en sluggelse för sitt öfvermod och sitt tyranniska sinne, eller att den, hvilken wid början af sin prästerliga bana gjort sig känd för nästan Jacobinska tänkesätt, såsom kyrkans öfverhufvud fordrat blind undergifvenhet af de underordnade, och förkastat till exempel begagnandet af Sallustius i skolorne, af frugtan att denne författare möjligen kunde fylla de unga sinnena med öfverspända frihetsideer.

En Swenskt genialist tänkare, Ehrenswärd, har antydt orsaken till detta phänomen derifrån, att prästerne hemta lefnadsnöjet ur det världsliga, i stället för att söka det, der de hufvudsakligast borde, nemligen i det gudomliga, som huder försakelse af allt världsligt.

Men nu lemna ägandet af världslig myndighet beständiga retelser att söka sin njutning utom den sfär, som för andans män blifwit uppdragen, och då det retade begäret så starkt strider mot den strängt bestämda pligtens tvång, utbryter känslan deraf lätt i våldsamhet. Då derjemte behållandet af sin plats just beror på bevarad värdighet, måste tillfredsställelsen sökas i hemlighet, hwadan lust, wana och stielighet för intrig är gifwen. Grinra måste man dock, att religionens förkunnare äro menniskor, och då Herren sjelf fann stål att yttra om sina apostlar — dem endast liflig öfvertygelse och varmaste kärlek bewekt att taga sitt kors på sig och följa honom — att anden wäl war willig, men köttet swagt, huru mycket mera skall detta icke då gälla om Evangelii predikanter i våra dagar, bland hvilka åtminstone de flesta sbrantledts att inträda på den answarsfulla banan af beräkning att komma till det, hwad man kallar brödd. Det är just characteren af en stor man, att hans eget klara förstånd och förädlade wilja lågger på honom sådana band, som yttre anstalter pålägger andra. Men en stor man födes knappast inom hwarje sekel; med hwad rimlighet begära då,

att alltid få en sådan till ordförande i hwarje consistorium?

I vårt land är hwar län af administrationen, regeringen sjelf icke undantagen, stätd under en särskild kontroll, d. w. s. den har öfwer sig en åklagare, så snart ett steg tages utom eller emot gällande lag och gifna instructioner. Endast consistorierne göra här ett undantag. De, åt hwilkas wärd religionens förkunnande och folkets underwisning — de heligaste, de wigtigaste föremål för hwarje statsförfattning — blifwit anförtrordde, äro befriade från möjligheten af att fiscaliskt actioneras, ja, de se sina handlingar — åtminstone hitills — opåtalade till och med af den allmänna opinionens wänliga organer: tidningarne.

Det är annars grunden för all statsförfattning, att menniskorna, på egen hand, icke kunna styra sig sielwa, emedan deras förderwade natur werkar, att de wänligen begagna hwarje tillfälle att göra intrång på andras frihet; och af detta stål bör ingen auctoritet wara, utan sin bestämda kontroll mot misbruk af sin magt, så framt det helas bestånd skall wara betryggadt. Därför wille den frommaste, liksom äfven den hjeltmodigaste och wissaste af våra äldre konungar, den oddlige Gustaf II Adolph, inträtta i Stockholm, under konungens egna ögon, ett Consistorium generale, som i högsta instansen skulle revidera och till konungens afgörande öfwerlemnna de från stiftens infommande ecclesiastiske och skolastiska mål, samt genom en egen advocat-fiscal hålla noga hand öfwer att Biskopar och Consistorier icke måtte handla godtyckligt utan enligt lag och författningar. De högre praelaternas alltid och allestädes röjda begär, att motverka all inskränkning af deras wunna wälde, samt deras wana att drilwa cabal, hindrade dock werksälligheterna af detta lifså wisa som hälsosamma förslag: en handling som icke allsnast hast fortsarande mentliga följder för hela Swenska kyrkan, utan äfwen en gång kan hafwa det för biskoparne och consistorierne sjelfwe. Derigenom att icke, i rättan tid, wilja gå in på en billig inskränkning, utsattes man lätt för faran att för eller sednare se sig beröfwad allt.

(Slut. e. a. g.)

Stockholm,
Blmens & Granbergs Tryckeri.

R o m e t e n.

N:o 8.

Ördbagen den 27 Januari 1827.

Skriftes Underrättelser.

Nyligen har Legations-Præbikanten Jacob Berggren blifwit kallad till Correspondent af den i London utaf nu regerande konungen stiftade Asiatic Society, hwars föremål är att utbreda en grundeligare kännedom af Österländska språken, och göra allmänligen tillgängligare de skrifter, hwilka de dels förswunna, dels ännu bestående obtade Afstatiska nationernas litteratur erbjuda. Så widt wi weta, är Hr Berggren den första Swensk, som hittills njutit denna utmärkelse.

Om Andellga Auctoriteter: Biskopar Consistorier och deras myndighet. (Slut fr. N:o 7.)

Man torde inwända: den som af ett consistorium finner sig förskrädd, har ju tillfälle att dersöwer inför konungen andraga besvär. Denna dyrbara rättighet är wisserligen af lagen hwarje Swensk underlåte förwarad; men så många omständigheter sammanslota att här göra detta bypnade tillfälle för den rättsbände af mindre werkan, hvars före man också mot tio af andra embetswerk afgjorda mål dem konungen ändrar eller upphäwer, knappast ser twenne från consistorierne inkomne, som undergå samma öde. Emedan det icke gifwes någon mellanliggande instans, der män, hwilkas hufwudsaktigaste studium är kyrkolagfarenhet och dithörande kunskapsgrenar, hafwa att lugnt och allsidigt pröfwa frågorna, innan de till konungens högsta afgörande hänskjutas, utan den ena åta-

gåde parten tillika, är den, som skall utreda målet, hånder att den så framställer saken och bereder åsigtan, att den enda winst den rättsbände wanligen har af sitt klagande, är det odium theologicum, som, af alla möjliga odia, skall wara det bittraste och oförsönligaste.

Mycket underhjälpes consistoriernas lust för intrig och mannamån, genom den obestämdhet som utmärker flere af våra ecclesiastiska författningar, isynnerhet dem hwilka röra befordringarne inom kyrkan. Då presteståndet på en gång är representant af lärdom och af innerlig evangelisk fromhet, så fordras, å ena sidan, att ståndet upptager i sitt höste personer af utmärkt lärdom, och å den andra sådana, som med andaktfullt nit arbeta i församlingen. Man har, enligt nu gällande författningar, sökt att förena dessa båda fordringar på det sättet, att wispa pastorater äro bestämde för sådana, hwilka äga lärda förtjenster, andra åter, till hwilka endast tjenstgör gifwa rätt. Men gränssorna hwarefter de lärda förtjenssterna skola beräknas, äro härwid så osäkert uppdragna och så föga bestämde, (som det skall se efter examensbetyg, eller utgifna skrifter, documenterade kunskaper m. m.), att ett nästan obegränsadt spelrum för godtycket, gunsien eller owilsjan här är lemnadt, hwaras wedersärande icke försumma att betjena sig, så att jag tror man knappast kan uppvisa twenne förslag till pastorater af första klassen, dem ett och samma consistorium uppsatt efter lika grunder och på samma skäl. Det är dock att hoppas att den committé, hwilken war närwarande regering, alltid waksam på hwad till förbättring af det felaktiga i äldre stadganden lända kan, nedfatt till öfwerseende af kyrkolagen,

(best denne committé bestör af lifa utmärkt kunnige, som exemplariskt nitisse prestmän), skall föreslå så bestämda bud i detta fall, att den gamla kållan till missbruk och osäkerhet skall igenstoppas.

Ett annat skal, som af wisa consistorier blifwit begagnadt för afwifande af genklagan, är det, att auctoriteternas anseende måste upprätthållas, och de underlydande bindas till hörsamhet och wördnad för sina förmän. Det tyckes alltså, att den elser de bland biskoparne, hwilka yttrat denna sats, skulle liksom wilja eftersträwa en militairisk subordination inom presteståndet. Skada blott, att man derwid förgåtit, att denna militairiska subordination icke är ett mål, utan endast medel för upprätthållandet af den militairiska disciplinen, hwars afbild omsigtigen inom presteståndet kan införas. Desutom finnes icke någon Ryrko-Hof-Rätt, med sin fiscal och sin justitiarie, såsom förhållandet är med Rigs-Hof-rätten, hwilka wid förefommande fall, kunde tygla förmännens underfundom allt för långt utsträckt myndighet, och förmå dem att, jemte uppmärksamheten på sina underlydande, äfwen alltid bysa tillbörlig aktning för deras å moraliskt värde och i lag grundade rättigheter.

Det bedröfligaste i detta afseende är annars, att dessa tidt och ofta förnyade drag af nepotism och wälde, slutligen måste bereda bland folket missaktning och en slags owilja mot icke blott de nyckfullt handlande personerna, utan äfwen mot sjelfwa det fall, som af de andliga auctoriteterna beklådes. Med hänseende härtill äro de, i sednare tider, från ett och annat håll höjda ropen, om biskopsambeternas indragning, icke utan sin stora märkwardighet. Med den anmärkningen, att ropen endast förantledas af afundsjuka öfwer de biskopliga inkomsterna, är wist icke alla de oroande betraktelser, hwilka phaenomenet påkallar, tillbakawisade. Ty hwarföre skulle denna afundsjuka nu först hafwa wafnat? Och man säge hwad man will, så ligger det i djupet af menstligheten en wis naturlig billighet, som gör att ingen afundsjuka öfwer någon fördel wäcker, så länge man tror fördelen wara förtjent och blifwa wärdigt begagnad.

För öfrigt då man besinnar hwad det är, som biskoparne och consistorierne hafwa att wärda, neml. just det hwarigenom hwarje folk skall wara en wärdig länk af hela menstligheten, och gripa in i ett alf-

warligt sträfswande för detta mål, hwilket är icke blott hwarje enskilds, utan hwarje corporations och hwarje nations heligaste pligt, så måste man wäl anse dessa embeten af en så owilforlig wigt i ett samhälle, att det i alla fall är wida bättre att bibehålla dem mindre fullkomliga än alldeles sakna dem. Men på det att icke möjlighet måtte beredas till deras afskaffande, är det åter en pligt för dem som innehafwa dessa embeten, att så handhafwa dem, att de ej må wara mindre fullkomligt beklådde.

Sverige har också haft, i en Rudbeck, en Nydelius, o. a., hwilkas minne lesw i berdm och wälsignelse, ja, det äger wäl ännu biskopar, hwilka kunna åberopas såsom exempel på hwad detta embete uträttar och betyder, när det efter aposteln Pauli förefrist förwaltas. Att wi allt framgent må äga sådana, kunna wi wisserligen förwänta af ett redligt och tänkande presterfaps omhugson wid walet af candidater, samt af konungens höga och skarpsynta wisheit wid besättandet af ledigblifne biskopsstolar. Men så bör också den offentliga granskningen göras till, med att följa de andeliga auctoriteternas handlingsfätt på spåren, lifa oförtrutet som de werldeliga. Wi kunne neml. icke inse annat, än att huru folks och ungdoms undervisningen besörjes och huru de personer, som skola besörja densamma, utwälas, är af lifa så mycken, om icke mera wigt, än huru ett beslag göres på luren drejeriwaror eller en länsmän beter sig mot en håftad brottsling. I trots af allt hwad deremot kan skrivas, tro wi att en lugn, opartiskt och wärdigt utöfwad granskning af alla embetsätgärder, just ugör fria och constitutionella staters lifsprincip. Och må de högmördigste säderna besinna att de, såsom protestanter, icke, såsom de katolska, med den antagna tonsuren elser det wanna pallium blifwit oberoende af de folk, för hwars upplysning de skola verka, samt erinras om, att de för sina gerningar inför allmänhetens bästa wett och billighet skänsla rätt så wäl äro ansvariga, som inför någon werldslig domstol.

Urbildswerlden.

Swad är orsaken, benägne läsare, att du hwar morgon af din lefnad ser dagen, och i fall ej moln betäcka horisonten, dess ställe, jolen, och aldrig ända då lednarn wid njutningen af detta stöna skådespel?

Hur kommer det till, att du hela sommaren igenom går på gröna mattor, och finner dem alltid lika angenäma — ser blommor hvar dag, och ändock måttas du ej af deras betraktande?

Eller också, detta blåa hvalf, som hela året igenom omverlar med sol och stjernor, blånad och rodnad, moln och klarhet, och ändock förblifwer alltid lika vackert att betrakta; eller lustigen, dessa tusenfamniga dörrer i lundar och skogar, i luften och på marken, af hvilka du så förtruses; hur vill du förklara, att de hvarje ögonblick äga ett nytt behag, hwarvid du aldrig tröttnas?

Så, du har säkert försökt och sålunda själf erfarit, huru man, flere timmar, nedkastad i gräset, kan ligga och lyfna på en sakta forlände bäck eller fuset af bladen från ett lummigt träd, utan att frestas af ledsnad — och likväl tyckas de ända igenom liksom upprepa samma toner?

Det måtte sålunda ligga någonting mäktigt härtyckande deri, något ljust öfvermåldigande, som fångslar och intager. Men hwari kan detta innefattas?

Så, du finner ju med dig själf, att du röres och intages af en sak, i samma mån, som den motsvarar någonting inom dig.

Människan har blifwit kallad för den lilla världen, en värld i smått och icke utan stål. En sten känner i all ewighet icke en annan sten, ännu mindre de blommor eller det gräs, som betäcka dess yta. Djuret erfar icke i all ewighet hwad solen är, om det också af densamma lärnar vägledning för sina ögon; — men människan, står liksom ett Mont Blanc uppbyggd öfver allt detta, för att se, förstå och uppfatta allt. Detta kunde hon omöjligen göra, om icke i hennes inre, ehuru hos mången i slummer, redan förut hwilade, att jag så må säga, urbilderna till hwad hon förnimmer.

Den bekanta berättelsen om den underbara kärleksförklaringen, kan här tjena till upplysning. En ung student skulle afresa till sin gresliga condition. När han wäl inträdt inom sin patrons hus, möttes han händelsewis af den 16 åriga dottern, de se hwarandra, och i samma ögonblick falla de stumma i hwarandras armar och werla helt medwetslösa sig emellan kärlekens första ord.

Synes det icke här likasom att de twenne älskande redan förut burit inom sig urbilden och det

fanna portraitet af sin utvalda; och att wid ansikten af hwarandra detta först kom till ett fullt medwefande?

Om dessa urbilder icke funnos inom oss, så kunde det ju hända, att hwad den ena kallade ett träd wille en annan anse för ett wassstrå, och hwad den ene benämnde berg, wille den andra ge namn af en elefant.

Härpå hwilar också all poesie. Hon är den konst hwilken förklarar afslöja urbilderna i tingen. Hon ser uti törnrosen icke blott något som har röd färg, luft och taggar, utan en warelse med organiskt lif, med menliga tankar och känslor. Poesien upplyfter naturen till sig och till de urbilder hon förklarar, liksom en mer förädlad värld, under det att religionen, hwilken är denna högsta världens poesie, å en annan sida drager oss upp till sig.

Det gifwes fördenstull också icke blott ett yttre strifwet ord, utan äfwen ett inre. I den mån detta sednare utvecklas, förstå wi oss själwa och de omgifwande tingen. Dessa sednare äro dock de första wäxelsemedlen för detta inre sinne eller urbildsvärlden.

Man kan här af inse orsaken, hwarför den ena älsfigt öfwer en sak är så olik en annans, öfynnerhet i de religiösa ideerne. Allt beror på den punkt, hvar på man står. Den som tagit sin plats i dalen, kan omöjligen se alla de förhöjda, hwilka den åger för sin synkrets, som walt det höga berget till sitt betraktelsefält. Hwad den ene fördenstull benämner galskap, kallas af den andra den högsta sanning och wisshet, och twertom.

Begripligast blifwer denna urbildsvärld genom poesien, hwilken visar oss tingens signaturer. Blått har i alla tider varit trons, grönt hoppets, rött kärlekens och violett tålmodets färg. Ewigheten, eller warandet utan tid och rum, har alltid liknats wid en cirkel, tiden wid en spiralinie, som sträfwar efter att bli cirkel, men finner aldrig sitt mål och sitt centrum. Hon tecknas derför under bilden af en orm. Dufwan har alltid varit ansedd såsom en symbol af fromhet, och påfogeln af såfång. Liljan är en bild af oskuld och förgåt mig ej af trohet; m. m.

Förstode människan rätt alla tingens signaturer, så wore naturens gåtor lösta, och då kunde hon läsa i själwa hjertat af naturen deras grundbetydelse. Den som vill wara naturfilosof borde för-

den full studera poesien stora mästare. Genom
wigtstälningar och distilleringar kommer man troligen
alldrig till annat än enflida resultat.

Dyn

Aktu stik.

Project till en ny Flotta.

Då det innerligen måste fröjda och upplyfta hwar
je patriotiskt sinnadt hjerta att ersara, det de sto-
ra upptäckter wåra landsmän i konst eller sids-
dewäg göra, blifwa af utländningen med skyldig
berdmelse upptagna, och att uppfinnarne i en
widsträckt namnkunnighet komma att åtnjuta den
belöning deras snillester förtjena, tror redactio-
nen af Kometen sig wåra skyldig erinra, huru som
den nu mera affione, men i listiden icke så oansen-
lige författaren Friedrich Richter — wänli-
gen Jean Paul kallad, — i tredje delen af sin sista
roman: Der Komet oder Nikolaus Markgraf;
Eine komische Geschichte (Berlin 1822, 8:o) omta-
lar, huru besagde högprinseliga yngling, Nikolaus
Markgraf, en dag fattade den fursteliga tanken att
utmärka anträdandet af sin regering och sin grand
tour de l'Europe med anläggandet icke blott af ett all-
färdigblifwande lustflott, utan äfwen af en hel stad,
och då han ej hade lång tid att wänta, och un-
der resan icke wille umbära sin Nikopolis — så
kallade han den nya staden — bestod han att låta
uppsåra flyttbara byggnader af i tu säga-
de bräder, och i anledning deraf anmärker Jean
Paul, i. cap. sid. 53 i en not: Neuerlings
ersand in Stockholm Major Blom solche
Portativhäuser.

Då nu af gammalt architecturen varit an-
sedd såsom den konst, hwilken för kommande tiden
hwarf bewittnar nationernas storhet, så är det lätt
att förutse, att då man här i Sverige hittat på
att ge denna konst en ny egenkap, den nemligen,
att i sina producter wåra transportabel, en
i sanning förblad glans blifwit lemnad åt den Swen-
ska nationaläran.

Man wet att Oden ägde ett skepp, wid namn
Skibbladner, af den egna beskaffenhet att det
gick lika galant så wäl till sjö som till land.
Skulle ej möjligtwis wid en framtida reglering af
wårt sjöförsvar, dylika Skibbladnar eller trans-
portabla skepp kunna inrättas, hwilka man till en

paraply eller ett tält kunde stå ihop och bära un-
der armen, eller hwilka efter behag kunde söndertas
gas och åter hopsättas. Hwilket stor winsternäbde
man icke härigenom. I motwäder eller storm, hu-
ru lätt att styra i land, och låta på hälfjuts
transportera de bewingade sjöfoglarne.

Man will weta, att med nästa wekas början
Stockholms gatulyktor komma att förflyttas
ifrån de hittills brukliga pålar, och sättas, så widt
rummet tillåter, på ryggarne af Argus och
hans "consorter". Då således hela upplysnin-
gen, ifrån att wåra castois förslag, härigenom
blifwer mera allmänt spridd, torde en hwar utan
minsta swårighet inse, af hwilken owärderlig nytta
denna förflyttning blifwer. Hwem som kommer att
förse lyktorna med wederbärligt lyse och såsom chef
dirigera det hela, är ännu icke bekant. Man emot-
ser dock att farbror, som wid så många andra
tillfällen wisat sin oförtrouenhet i att lysa, icke
heller nu undandraget sig denna möda. Genom detta
nya arrangement komma Arguserna och lyktorna, mi-
delst en werlande "magetisk instråkning", att in-
bördes upplysa hwarandra, och sålunda äfwen be-
draga till werelunderwisingens befrämjande, så
mycket nödwändigare, som densamma wåras med
total undergång, sedan, enligt de utländske tids-
ningarne för förlidne året, nu mera sjelfwa Mo-
niteuren blifwit ministeriel.

Emellertid hafwa, i anledning af denna snart
för sig gående flyttning, mångfalliga gisningar
uppsått i det allmänna. Den som kunde wåra blif
i tillfälle att inse rått sammanhanget, wore wäl
Stådaren, hwilken, för att tala med poeten,
stald ut om samhällsringen, desto lättare kan med
den wises lugn betrakta föremålen. För oss Stock-
holmsboer förblifwer emellertid denna nyhet högst
glädjefull, enär den tillernade gasupplysningen
slog så illa ut, och för Kometen är det så mycket
hugneligare, då härigenom den tanklöshet i de
figterne öfwer opposition och des både werklighet och
nödwändighet i constitutionella stater, hwilken, ehuru
förut bekant, Argus i sitt sista nummer upptäck-
te, kan af det förbländande lyktstenet wäckas ur
sitt slummer eller öf helt och hållet till intetgöras.

Dyn

Stockholm,
Wlméns & Granbergs Tryckeri.

R O M E T E N.

N:o 9.

Onsdagen den 31 Januari 1827.

Om Tiggeriet i Dagbladen.

Det har alltid varit ett utmärkande drag hos denna hafsvudsstads invånare, att vid förefallande olyckor, stunda till de lidandes undsättning, och knappast har någon verkligt behöfvande förgäfwes och alldeles ohulpen anropat det allmänna medlidandet. Men en annan sida måste man dock medgifwa, att denna välvilla icke sålutan af oförståndheten och lättjån blifwit misbrukat. Ett sätt att begära allmosor, som fordom för sig gick på gatorne, har nu funnit en ömnic ingång i Tidningarne, hwarest man dagligen, än under rubrik af lån än under någon annan beskjad titel, på prosa eller vers, framför sina tiggerier. Dessa klagowisor kunna wisserligen vara och äro, som wi förmoda, till det mesta grundade; men wi förmå icke återhålla den beaktelsen, styrkt af egen erfarenhet, att det sunnits annonser, der målningen af eländet på intet wis motsvarat verkligheten. Någon lag, som förbjuder en redaktör att, om han så will, intaga dylika budskalar i sin tidning, tro wi icke öfwas, men manne icke samwetsgrannheten fordrar, att med mera urskilning och försigtighet härutinnan gå till wäga. Skulle ej det mest passande och tillhöriga vara, att ingen dylik annonce emottages, som ej af en prestman eller någon ledamot i stadens Fattigwårds-Direction besyrektes vara enligt med sanningen, så mycket mer, som det tillhör just dessa, i stöd af deras functioner, att här om äga den bästa och säkraste kannedom, så länge tiggeriet, på det sätt det hitintills synes hafwa stett, fortfar, såll det slutligen, till den verkligt lidandes för-

fång, inträffa, att ingen mera tror på eller bryr sig om dylika annonser. Samtliga af dem tyckas också verkligt vara dikterade efter något hafsvuds schema och af någon generalfattig skrivar, som jemwäl äger en slags connoissance i den ädla svenska rimkonsten. Fattigdomen är beklaganswärd, hwar den finnes, och förtjenar wår styndsamma hjälp, på hwad wis den också uppenbarar sig. Medlidandets och menniskoförlebens dygd är wård wår agtning, i hwad skeepnad och under hwilka förhållanden som heldst, men likaså litet som afsende bör göras på sjelfswäld och lättja, likaså litet må en wis kånslösamhet, som ej med förnustets grunder pröfwat, bekännas för dygd. Wisserligen uppgifwes som ofast i annonserne stället, der nöden är att anträffa, men manne alltid den hjälpsamme ger sig nog tid eller förmär helt och hållet undersöka rätta förhållandet? Kan han alltid hafwa sig bekant, huru wida den om undersödd bedjande äger af de allmänna medlen något eller intet, hurudan dess wandel varit och ännu är, med mera. Detta läres icke på ett ögonblick.

Wi önska att dessa reflexioner måtte tagas så, som de böra. Långt ifrån att utesluta på något sätt barmhertighetens dygd, skulle det vara wår högsta sägnad, om aldrig någon nöd finnes. Det är blott på misbruket wi wetat fästa uppmärksamheten, hwilka, om de fortfara, kunna leda till mer än ett högst obehagligt resultat.

Några reflexioner i anledning af det Lyceum, som i Upsala skall inrättas.

Den i N:o 11 af Post- och Jurikes-Tidningen, för detta år, införda anmälan om den Elementar-Undervisningsanstalt, som af fem unge Lärde i Upsala med nästkommande 5 Mars skall öppnas, påfallar visserligen af hvar och en, som med intresse omsattar medlen för beredandet af en grundligare bildning, den sista uppmärksamhet. Om å ena sidan den erfarenhet, hvilken såsom motiv till inrättningen uppgifves: "en mängd ynglingar uppfändas till Akademien och instrifvas som Studenter, utan att äga de förberedande kunskaper, hvilka oundgängligen fordras för att begagna den af den ifsa undervisningen," är bedröflig — ehuru af den icke med bestämdhet kan hemtas stål till förebräelser mot de allmänna Lärverken, då Universitetet äfwen är öppet för dem, som endast begagna privat handledning — lånder det de enskildte vetenskapsmännen till beröm, att hafva icke blott insett bristen — ty den är tämligen allmänt öfverklagad — utan att hafva tagit verk samma mått och steg till densamma's afhjelpande.

Kastar man blicken tillbaka på Historien om Undervisningsanstalternas uppkomst och utbredande i det nyare Europa, finner man att de endast, i följd af en usurpation å Statens sida, blifwit densamma underlagde, och det icke af nit förrett säkrare befordrande af sina medlemmars bildning, utan endast af en egennyttig beräkning, först för att åtkomma de pecuniära fördelar, som en stor mängd lärjungars församlande wid en berömd läroanstalt föränledde, sedan för att kunna leda denna bildning, efter sina afsigter och sina nycker. Derefter hafva Staterne icke allenast åtagit sig skyldigheten att försja för beredandet af tillfällen att inhämta kunskaper, utan äfwen utsatt sig för nationernas fordran härå. Påtagligen är det dock lika litet någon skyldighet, som rättighet för Statsinrättningarne, att med individens utbildning taga någon direct befattning. Allt hvad de med stål och rättvisa kunna göra, är att bestämma det mått af kunskaper, utan hvilket de icke vilja intaga någon i sin tjänst; men huru dessa kunskaper skola inhämtas, det måste vara dens sak, som på en sådan tjänst gör anspråk. Att Staten inmångar sig i denna enskildta angelägenhet, är att den åtager sig ett mindre behörigt

förmynderskap för undersåten, hvilket, som allt annat obehörigt förmynderskap, har icke blott den menliga följd, att det småningom bereder tröghet och dorkhet hos myndlingen, wid afseendet på hans eget bästa, utan äfwen andra lika betydliga, såsom att vetenskaperna rigtas efter ett helt annat mått än det de sjelfwe förete; att Lärarne, ifrån att endast vara vetenskapsmän, blifwa Statens embetsmän, med alla den egenkapen åtföljande skyldigheter och rättigheter, hvarigenom den lärda classen danas till ett slutligt stånd, och forskningens andra möjliga wika för corporationens; att sådana lockas att beträda önan såsom lärare, och på densamma befordras (enligt hvad man dagligen ser och hörer), hvilka af naturliga anlag och wunna insigter warit ämnade att ewinnerligen förblifwa Primaner. Desså i gamla tiden, så i Grekland som i Rom, under dess års och lyckas dagar, war hwarje undervisningsanstalt en privat inrättning, som af den eller dem företogs, hvilka trodde sig ega dertill erforderliga gåfwor och allt efter hvars och ens skicklighet erhållas lärjungar. Äfwen under Medeltiden, då Europas läroverk, i deras hufwudsäckliga bibehållna form, först uppkommo, war det på samma sätt, i det att Universiteterne ursprungligen icke woro annat än fria föreningar af utmärkte Theologer, Jurister, Läkare och Philosopher till utredande af grundlig kunskap. Då dessa försök fröntes med framgång började först den andliga och sedan de werldliga Regeringarne att stå under sig Lärverken, och med densamma att åtaga sig förbindelser, hvilka nu mera något hwarlådes börja för Staterne blifwa tryckande, utan att sjelfwa inrättningarne gifwa de fördelar man af dem wäntat, men deremot det förfelade ändamålet och de flersaldiga bristerna af sakens närwarande sticl allt mer och mer börja stönjas.

Desså hafwa de ofwansföre uttrade meningar redan tämligen allmänt blifwit till sin rättighet erkände och har man blott, i anseende till den slapphet och den endast handgripliga, fördelar åsyftande, sinnesstämningen hos folkten, betwifladt möjligheten att till verkställighet bringa, det man theoretiskt erkänner vara det bästa. Det måste derför vara glädjande att se en gång ett försök göras med privat inrättandet af en lär- undervisningsanstalt med samma system som Statens, af samma class,

och redan i detta afseende måste Upsala Lyceum egga högt betydelse.

Det må nemligen alldeles icke förblandas med de sedan lång tid wäntliga och bekanta Pensionärsinrättningarne, hufwudsakligast beräknade på att skaffa Inrättaren inkomster, genom tillökande af ett stort antal elever, derigenom att undervisningen, så till ämnen som method, inrättas efter deras eller deras måttmåns önskan. Wid nu ifrågawarande inrättning åter tyckas de fem förenade Lärarne wilja sörja, såsom ätra sjelfständige Lärde, de der endast sjelwa af Wetenskapen låta sig bestämmas, och elevernas studier åter endast af hänseendet till den sörsta grundlighet i de ätra humanistiska elementarkunskaperna. Lyceum sörstar nemligen — enligt anmälan — att deri likna de af Staten inrättade Lärwerk, att undervisningsämnen äro på förhand bestämda efter besinningen af hwad till grundläggandet af sann lärdom hörer, och att ingen, som af undervisningen der will betjena sig, kan egna sig åt wisa ämnen och lemna andra derhän.

Stiftarne af Upsala Lyceum hafwa också tillkännagifwit, att de tänka sörredraga samma språk och wetenskaper, som wid Gymnasierna läras. I uppräknandet af de kunskapsarter, i hwilka handledning skall efter löste lemnas, saknas dock Theologi och Elementarphilosophie. Troligen har detta likwäl skett utaf glömska, ty att wid ett christeligt Lärwerk undervisning i Christendomens hufwudgömmor skulle bortlemnas, är icke tänkbart, liksom, då icke andra discipliner af Philosophien wid Gymnasierna läsas, än Psychologi, Moral och Logik, ingenting lärjungornes fattning öfwerstigande blifwit upptaget, men detta wäl är nödigt för att förbereda skickligheten att följa med de mera speculativa föreläsningarne wid Universitetet. Öfynnerhet är Logik och med den förenad, allmän Grammatik, så rena formella och elementära kunskapsarter, att de icke möjligen utan skada för inrättningens system, må kunna sörsummas. Heldst som, enligt anmälan, lärjungarne skola tillhållas att flitigt öfwa sig såwäl i skriftligt som muntligt föredrag, hwarwid wänjandet wid logisk beständighet, ordning och consequens är det första, som, en gång förwärfwad, lätt kan utbildas till prydlighet och lättbet.

För öfrigt hafwa Stiftarne tillkännagifwit, att de i wisa mål ämna gå ifrån de föreskrifter, som i den nu gällande Skolordningen innehållas, i af-

seende på Gymnasierna. Att så tänkande Litteratörer, som de, hwilka undertecknat anmälan, skola lemna det besynnerliga stadgandet derhän, att af Historien icke fullständigt bör läsas mera än gamla tidens, kan en hwar på förband sörutsätta. Men lika troligt är, att de icke skola bibehålla det orimliga bruket, att läsa Theologi, Moral och Logik och explicera Grekiska på Latin liksom i allmänhet att ej göra inhemtandet af latinska glosor och phraser till användning wid en tom Latinskrifning och talsning, till uteslutande högsta målet för hela elementarundervisningen. Och då så många icke äro capabla att öfwertrygas om någon ting, som de ej kunna taga på med händerna, eller se med ögonen, hoppas man att detta Lyceum, om det får beständ, skall lemna exempel att grundelig kunskap i Latin äfwen kan beredas, utan att allt annat uppoffras för en ren owäsendtlighet, då wäl sördigheten att med förstånd och tänsla läsa de classiske latinska Auctoriteterna måste för allt studium af latinska språket vara det hufwudsakliga.

Men i ett afseende hafwa Lärwerk, af Staten inrättade och med Lärare försedde, ett sörretråde fram för de af private stiftade. Så framt icke Lärarn bör, kan den som sätter sin son in wid ett Gymnasium alltid tämmeligen säkert beräkna, huru länge han, Läraren, skall der qwarstå, som gossens Handledare, och om också hela Lärpersonalen skulle gå bort, står dock inrättningen oförändrad qwar. Wid de privata anstalterne, wid det ifrågawarande Lyceum t. ex., står och faller allt med Lärarne, för hwilkas qwardröjande wid inrättningen ingen säkerhet är gifwen.

Då de fem Lärde, som stiftat Lyceum i Upsala, alle samtliga på ett för dem så hedrande sätt documenterat sina kunskaper och sin skicklighet, bör wisserligen inrättningen till en början winna utmärkt sörroende. Det enda, som werkar deremot, är att ingen kan vara wiss på, om ej, efter ett halft år, sedan man ditlemnat sina gossar, hela den nuwarande Lärare personalen, till Statens embeten befordrad, är borta, och hwem går då i borgen för att lika skicklige intaga deras rum? Huru huru ens vara wiss på, att hela stiftelsen består, sedan sjelwa Stiftarne asträda? I den händelse kunna gossar, de der knappt fulländat hälften af den barna, som skulle sörja dem till Universitetet, bliwa i hast lemnade på egen hand, utan tillflykt och utan

Håndledning i sina studier. Skulle man åter, som i anmälan förefås, tillika ställa Informator med gossarne, så blir, då till dennes afledning och underhåll, ännu den, i sig själst wiserligen ganska billiga betalnings summan för undervisningen i Lyceum, af 50 R:dr B:o per år erlagges; detta allt för dyrt och derigenom torde mången afstundas från begagnandet af ett tillbudet tillfälle, som annars lofwar så mycket, och som werkligen, bland annat, äfwen skulle kunna bereda det goda, att den, i allmänhet soga fruktbärande undervisningen af enskildte Informatorer och — hwad ännu oftare hastiga fördelaktiga verkningar — deras sändande med disciplinerna till Univeristetet småningom kom ur modet.

Recension.

Noachs Ark. Första Wåningen, Omdiktad. (90 sid. 8:o). Andra Wåningen (193 sid. 8:o). Båda tr. i Stockholm hos Hörberg 1826. (Slut fr. N:o 6.)

Uf det anförda kan ungefärligen inhemtas, huru phantastiskt rik och omwexlande denna ditt är. Men den utmärkta talent som röjer sig i det sköna bildade språket, den listiga dictionen och den lediga verksbygnaden, liksom den rikedom af qwickhet och infälen, som så tidt, lika oskett som piqvant förefomma, kan icke beskrifwas, utan måste under egen läsning njutas.

Hwad första wåningen angår, så berättigas den att kallas omdiktad, af åtskilliga wid den widtagna dels utslutningar, dels förändringar mot förra upplagan. Huruwida många läsare blifwa nöjda med utslutningarne, torde med skäl kunna betwiflas; men förändringarne äro wiserligen alla ganska lyaktiga. De förnämste äro, dels att det hebraiserande qwädet, som i förra upplagan söngs af Sem, nu, stärligare, lagts i Japhets mun och blifwit utwidgadt, dels att det tillsbrenne, i anseende till det hela, alldeles meningslösa samtalet mellan Meinecke, Sseggrim och Märta förwandlats till ett mera allmänt bland flere djur, bland hwilka isynnerhet Kalkonens eller Hans Herrlighet (sid. 42) utmärker sig, genom det qwicka och listigt målande i hans tal. Äfwen är till denna nya upplaga bisfogadt ett nytt företal, ur hwilket, såsom prof dels af den lediga prosan, dels på den egna art af fint flämt, som utmärker denna författare, må anföras:

”hwilket ypperligt tillfälle, att, då man så på en gång och ett ställe har alla djurarter tillsammans, gifwa oss en fabel dram med den berömligaste enhet i tid och rum, och de mest båtande moraliska tillämpningar, hwarigenom många dygder kunna upphjelpas och en näpsti förskaffas åtminstone åt ansändige laster, d. w. s. sådana, som insbr och ibland en bildad och wördad publik kunna komma i fråga och utföring. Sederna kunna wiserligen aldrig mer fullkomligt utrotas, sedan diverse förtjusande pennor liksom helgat dem, men man kan aldrig göra för mycket för en ädel sak.”

Rec. har varit widblöstigare än wanligt, wid anmälan af detta arbete; men det händer icke ofta att en Swenskt recensent får tillfälle att anmäla ett originalarbete af detta wärde och så förtjent af allmänhetens uppmärksamhet.

Aktustik.

Dagadt alla wattufällor och strömmar hardt nära, af den fortsarande kölden och ringa wätan, äro tillstoppade, har man dock icke försport någon brist i den poetiska wattuädran. Twertom har den, ända från den 20 December, då den förskade som stridast, oupphörligen framqwält ur ett sågande bildnings stöte, och såsom ett bland de sednaste hugneliga profwen härpå kunna wi anförda: Maria Normans Sorgetankar öfwer sina begångna mord, tryckte i Stockholm 1827. Bland andra förträffliga bitar utmärker sig isynnerhet den sköna barangen till Norrköpings stad, den lyder så här:

Helt säkert har jag med de andra förskollat,
Ditt himmelens straff drabbat Norrköpings stad;
Ty folket de hafwa blott gudlöshet hyllat
Hwar en war i sonden så säker och glad,

O Norrköping söl

Din räddning, försök

Att bättra dig ic. ic.

Denna stad har annars af ålder varit ansedd, som en af våra goda städer, och Komuten sökte på sitt wis teckna derom sina tankar i förra årgångens sista nummer, i det han förliknade Östergötlands land wid Canaan m. m.; men ty wärr ser man att förhållandet icke så lärer wara. Men kanste det hos poeten war blott en wanlig licentia poetica, som uppläst i prosa betyder någonting helt annat. Wi gifva att så är.

Rättelser:

N:o 3 6:te spalten raden 16 står: under d. t. att Religionen, läs: genom Religionen. — Sp. 3. r. 28 står wäld, läs wäld.

Stockholm,
Bloméns & Granbergs Tryckeri.

R o m e t e n.

N:o 10.

Lördagen den 3 Februari 1827.

Inrikes Underrättelser.

Stockholm. Från pressen lärer man snart hafwa att förwänta fjerde delen af Profesör Hjers samlade skrifter samt tvenne Tragedier Hjalmar och Eric den fjortonde, den förre författad af Hans Excellence m. m. Skjöldebrand och den sednare af Expeditions-Secreteraren af Beskow, och torde publiken framdeles så äga den tillfredsställelsen att se dessa originalförskrif uppförda på vår theater. Wi påminna oss härvid theaterpiecen Herman von Unna, som med så grundade skäl gjort sin författares heder och af publiken med samnt wälsbehag blifwit upptagen, och emosse wi med långtansamma förhoppningar uppfyllde i den nu wäntade produkten: Hjalmar.

Utom Hwita frun, som redan är uppförd, omtalas äfwen en annan theaterpiece nemligen Sappho af Grillparzer, såsom wäntadt att framdeles uppföras på stora Operan. Wi lemna dock detta rykte i sitt värde; piecen är i alla fall i öfversättning allmänheten bekant, och har såkert redan stadgadt för sig ett godt löf; med mera spänd nyfikenhet afbidas den tidpunkt, då uppförandet af Dthello skall skänka publiken en förnyad njutning och hwari de talanger och den verkliga utmärkta skicklighet för skådespelets konst, som man i allmänhet, då man betraktar det instränkta fält till utveckling, hwilka en del piecer gifwa, måste tillerkänna vår theaterpersonal, kommer att sira sin triumf. Wi wäga tro på förhand att denna tragedi skall af vår allmänhet med högsta bifall emottagas, hwarest sådana karakterer, som Dthello, Desdemona och Iago uppträda. En annan gång torde wi så

tiåfälle att närmare utveckla våra tankar i detta ämne. Märkwärdigt skall det emedertid blifwa att se, om Stockholms Posten, som så gerna vill rida, äfwen topprider denna piece, men i det fallet förklara wi på förhand, att wi tänka kasta honom ur sadeln, och det så kraftigt, att han wäl icke skall hafwa lust till ett nytt försök. Det stora i snille och konst är alltför heligt, för att låta sig med liknöjdhet af oförståndet nedsättas eller bespottas, och derwid är det hwaris och ens pligt, som nitälskar för det sanna, att gripa till wapen, för att jäga cosakerne på flykten. Dock — wi torde hafwa mistagit oss, och i alla fall lärer wäl en wred recensents utgjutna galla på ett stort snille ej betyda mer än en myggas sting på en hjertes hand.

Religion och Mythologi.

Då djuret ej kan höja sig öfwer sinnlighetens område, men måste derifrån allena hämta sin njutning, är det menniskan förbehållet, att endast finna sin ro och sin förnöjelse i hwad som är öfwer henne, det wäl säga i det öfwersinnliga. Hennes själ kan så litet anse sig tillfreds med det blott jordiska, att hon fastmer med sig sjelf i hwarje ögonblick erfar behofwet af ett samband med en högre werld.

Att befordra denna gemenskap och detta samband med det öfwersinnliga är Religionens bestämmeelse, hwadan Religionen är för menniskan lika så naturlig som nödwändig. Just Religionen är det bestämde kännetecken, som skiljer vårt slagte från alla andra, dessamma underordnade wäsenden, och hon är lika gammal

med werlden. Man må betragta henne, antingen såsom en människans hyllning, ett stråfwande och annalning till högre naturer, eller också såsom ett dessa högre naturers nedlåtande och nedfänkande till henne, så uppenbarar hon sig i båda fallen såsom det kraftigaste medel till vår förädling, rening och återgång. Denna sege, som den fromme Patriarken såg i drömmen, är hennes sönaste bild, och på densamme upp- och nedgå de ewiga idcerne om Gud, en högre werld och vår egen öddlighet.

Det så gifwes ej någon säkrare pröfwosten på en människas värde än det mått af religion, hwar af hon satt sig i besittning. Ju mindre hjälpe hon byser för det öfwerföneliga, ju mer förråder hon, huru långt hon afslägnat sig från sin bättre natur, bestämmelse och målet för hennes själ's waraktiga tillfredsställelse.

Wi yttrade, att Religionen är för människan lika så naturlig som nödwändig.

Derom underwisa oss såwål bestaffenheten af vår egen natur, som alla tiders och folkslags historia. Man betragte de åtskilliga sätten af en så kallad helig tjenst, som kan uppwisas hos alla forntids folkslag utan undantag, och de häntyda alla på ett trängande behof efter gemenskap och delaktighet med något högre, en känslans allmänna grundton, att människan, i följd af sin natur och sina själskrifter, sammanhänger med warelser, som äro öfwer henne, och hwilkas närmare umgänge hon söker. Hwadann annars denna oupphörliga längtan och detta stråfwande? Wore det ej en oupplöslig gåta, om icke i människan naturen låge något, hwar igenom hon står i förening med alla tänkande wäsenden, ja med sielfwa tänkandets urkälla, Gud.

Detta något, detta frö är grunden för all Religion, och de tusenfalliga Instituta sacrorum dess utveckling — (fast i mer eller mindre mån). Detta är orsaken, hwarföre alla folkslag äga en idé om Religionen, hwilken de, så godt de förnä, söka realisera; skälet, hwarföre alla inom sig förnummit den djupa känslan af ett högre beroende, utom hwilket intet ljus, ingen tröst, intet sannt lif står att finna.

Alla nationer öfwerensstämma fördenksull öfwerhuswud i den idéen, att något öfwerwäsende gifwes, och detta är grunden till alla Religioners likhet; derpå antyda alla deras offer, bruk och bö-

ner, öfwenfömt den allmänt änsedda eller trodda nödwändigheten af dessa härigenom låter sig förklara.

Att nu denna nödwändiga och på hwarje tänkande warelse sig tvingande idé om ett öfwerwäsende sedermera utbildades i så många särskilda former, ja i de mest widunderliga, och att medlet för winnandet af det gudomligas ynnest på så många förwända sätt uttänktes och tillwägabragtes, det war blott en följd af bortwändandet från den rätta källan. Utan en högre ledning och ett högre ljus, som liksom uppråker och bibehåller det naturliga insom oss, förswagas vår kraft och wi löpa snart fara att wara omgifne af det tjockaste mörker. Här hafwa wi antydningen på hwad uppenbarelse wi säga, och hwarom längre fram skall ordas.

Religionen är alltså för människan lika så naturlig som nödwändig. Naturlig, emedan hon har sin rot i människan naturen, nödwändig, såsom det sannaste medlet för hennes utbildning för ewigheten.

Wi nämnde jemwäl att Religionen är lika så gammal som släktet sjelft. Hon war, är och skall alltid blifwa. Bland de mest stamfösa sätter är wäl den, som föregifwes, att Religionen wore någon ting af människan sjelf påhittadt för jordiska ändamål, till exempel af Regenter och Presler, för att derigenom hålla massan i tuft. Aretigt wore det emedertid att känna, i hwilken tid hon blifwit upfunnen? Hwilket som varit detta första kloka uppfinningshuswud? Och om så förhålle sig, om Religionen blott wore en följd af menskliga sunder, huru skulle den då hos alla folkslag bära en gemensam prägel af något inbördes sammanstämmande? Wid minsta eftertanke finner man orindligheten af en sådan hypotes, och härmed förswinna också alla dessa, med utdrag ur resebeskrifningar grannt späddade sätter, om Religionens uppkomst af frugtan eller de menskliga passionerna m. m.

Saktadt alltså Religionen med afseende på sin grund och sitt ursprung är lika gammal med släktet, så förhåller sig dock dess sätt att yttra sig och användas olika efter människans olika tillstånd och behof.

Här af följer, att den ursprungliga Religionen war någon ting helt annat, än hwad den efter mensklighetens depravation blef. Ty om wi antaga, och derom witna icke blott Christendomens

urkunder, alla folkslags teosofhemer, utan äfwen vårt eget samwete och hwarje ägonblick af vår lefnad, att en mera förädlad menzlighet än den nu warande, med alla sina fel och willor existerat, så måtte den första Religionen i werlden varit den sannaste och klaraste, äfwen som en Religion utan försoning, twilken sdnare, wid slägtets försämring, tillkom, i känslan af behofwet af rening och återförening. Här blef det nödwändigt att genom symboler förfinnliga det öfversinnliga, då meniskan dertill förbrat nyckeln eller rättare, då hennes blick icke kunde intränga dit, utan att förblandas af skenet.

Religionens wäsende innefattas sålunda, med stöd af hvad wi redan angifwit, icke blott i Moral, sedolära, som okunnigheten föregifwer. Den som will bewisa en Religions höghet och sanning för den föräffliga moral, som deri finnes, han förtjenar ej mycket förtroende. Se wi på forntidens lärror, så upphåfde de sig sällan öfwer det blott sinnliga och borgerligt nyttiga, och woro derför ounderkastade beständiga förändringar. Äfwen den fullkomligaste Moral, den christliga, är blott en frukt af och icke en grund för Religionen.

Den sanna Religionen är blott en, emedan hon blott kan i sig innebära en princip för sitt föremål och sin fullkomlighet, då deremot medlen till att winna allt detta kunna vara mångfaldiga. Ser man på de åtskilliga tidsåldrar Religionen genomwandrat, så hänwisa de mera på en gradwis stigande utveckling än på någon hufwudsaktlig skillaktighet; man igenkänner åtminstone öfwer allt Enheten, Affigthen och ändamålet. De ser skilda medel, af hwilka man i Religionen under olika behof, tider och folkslag sig betjenade, kunna tåla ett mångfaldigt användande och utsträckning, och dock i sliksa werket utgå derpå, att förskaffa menniskoanden den näring han tarfwar för sin högre utveckling.

Den oändeliga wissheten är i detta fall så omfattlig och rik, att hon förmår omfatta alla ådgen, tider, rum och förhållanden. Att här med intoleransens wapen i hand sätta alla i förödmelse, som ej varit eller äro Christne, innebär en aldeles förwänd äfigt. Så länge från ingen menniska är borttagen rättigheten att söka och nalkas med sitt hjerta ett öfwerwäsende i tro och bönn, så länge är också ej himmelriket tillslutet för sliksa hednins-

gen. Lik jordens dunster, som uppliga mot solen, och befruktas med wälgbrände frakter, dem de sedan nedbringa med wälsignelse, medförer hwarje längtan, hwarje aning, hwarje suck mot höiden ett förskrifande lif.

Öppnar man häfberna så öfvertygas man, att det Gudomliga i alla tider och hos alla folk icke låtit sig blifwa helt och hållet utan wittnes börd. Ty Gud är allas fader. Wi upptäcka nemligen i alla forntidens myther, sagor och religionsböcker icke blott spridda strålar af det rena ljuset, utan wi föras äfwen tillbaka på betraktelser af wisa gudomliga uppenbarelser, fortteligen på en werkligen gemenskap mellan det finliga och öfversinnliga, hwilken med mer eller mindre wisshet och sannolikhet låter sig framställas.

Hwad nu det förfinnande widgår, nemligen forntidens myther och sagor, ur hwilka, like Pans sjutoniga stöjt, mot oss klinga omwerlande accorder, så behöfwer man nästan intet mer än förändra namnen, för att hos alla folkslag finna samma Teogoni, såsom till exempel, om man will göra sig midban med att jemnföra traditioner, som ännu äro qwar af Egyptiers, Persers, Babyloniers, Phoeniciers, Chinesers, Celters, de Nordiska nationers och Amerikaners urkunder. Hos de sistnämnde har man med förwåning funnit märkwärdiga ider öfwer werldens uppkomst, det menzlige slägtets urhistoria, fall från det goda m. m. Mexicanerne talade, wid Europernes ankomst till deras land, om en Gud, som till deras nations bästa ifrådt sig menzligh gestalt. Detta och dylikt upptäcker man mer eller mindre klart i alla Teogonier, och bestomer, ju äldre de äro. Detta hänwisar ganska naturligt på ett gemensamt ursprung, och att allt ågt, lifsom dagsljuset, en enda källa, hwarifrån det utgått, innan det sedermera brutit sig i många olifsårgade strålar.

Hwad det andra åter beträffar, nemligen de gamles föregifwanden om åtskilliga sätt, hwarpå högre wäsenden uppenbarat ob meddelat sig menniskorna, hwarom mångfaldiga traditioner vittna, så böra wäl dessa berättelser icke anses helt och hållet såsom blotta fabler och en följd af en rå och widriktlig okunnighet, utan fastmer förtienande vår forskande uppmärksamhet.

Skärffäbar man nemligen dessa traditioner endast i och för sig, så kan man ej frångå, att i dem